

Hege Maasø

Korrupsjon og politisk tillit

En flernivåanalyse av politisk tillit i 30 europeiske land

Masteroppgave i statsvitenskap

Trondheim, Mai 2014

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på min studietid her i Trondheim. 5 år på Dragvoll har gått veldig fort, og jeg kommer nok til å savne lesesalen litt, for ikke å snakke om alle de fantastiske folkene jeg har vært så heldig å bli kjent med.

Jeg må først og fremst takke min veileder Zan Strabac for all støtte og veiledning underveis med denne oppgaven, det har vært til stor hjelp. Jeg må også rette en stor takk til Veronica for all hjelp jeg har fått av deg gjennom hele studiet. Jeg vil også takke mamma og pappa for all støtte gjennom mine år her i Trondheim. Veldig takknemlig for hjelp med penger, råd og ikke minst utallige flytte-episoder. Værsgod pappa for at du har blitt kjent i hele byen. Min søster Marte trenger også en takk for å ha korrekturlest oppgaven, nå kunne jeg endelig nyttiggjøre ditt hat mot ordelingsfeil. Jeg vil også takke min samboer Joakim for hjelp med IT relaterte problemer, hadde det ikke vært for deg hadde jeg nok kastet datamaskinen i veggen ved et par anledninger. Setter også pris på at du er flink til å lage middag og at du ikke hater å ta oppvasken like mye som meg.

Takk til alle vennene jeg har fått i løpet av studietiden, spesielt alle i faddergruppa som jeg har opplevd så ufattelig mye morsomt med. Jeg vil også takke de jeg har blitt kjent med i løpet av masterstudiet, særlig Maia som har blitt en god venn det siste halve året. Har kost meg med deg og Pepsi Maxen på lesesalen.

Trondheim 27.mai 2014

Abstrakt

Politisk tillit er viktig for å sikre myndighetenes legitimitet og effektivitet, og er derfor svært viktig for det demokratiske systemet. Denne studien ønsker å undersøke om det finnes en sammenheng mellom korrupsjonsnivå og grad av politisk tillit i 30 europeiske land. Det europeiske kontinentet har gjennomsnittlig høy politisk tillit sammenlignet med resten av verden, men også etablerte demokratiske stater i Europa har i de senere år opplevd en nedgang i politisk tillit. For at statene skal vite hva de bør gjøre for å øke tilliten, er det viktig å forstå hva som avgjør individers politiske tillit. Jeg vurderer effekten av korrupsjon, kontrollert for andre forklaringsvariabler, i en flernivåmodell som benytter data fra European Social Survey fra 2004-2012. Siden flere forskere finner at individers oppfattelse av statlig ytelse har innvirkning på politisk tillit, blir dette også testet for. Oppgaven konkluderer med at både faktisk korrupsjonsnivå og individers subjektive oppfattelse av statlig ytelse har innvirkning på individers grad av tillit.

Innhold

1	Introduksjon	1
1.1	Oppgavens struktur	3
2	Hva er politisk tillit?	5
2.1	Definisjon	5
2.2	Konseptualisering	6
2.3	Hvorfor er politisk tillit viktig?	8
2.4	Opplever vi en generell nedgang i politisk tillit?	9
2.5	Hva påvirker individers politiske tillit?	10
3	Forholdet mellom korrupsjon og politisk tillit	11
3.1	Definisjon korrupsjon	11
3.2	Hvilke konsekvenser påfører korrupsjon samfunnet?	12
3.3	Hvordan kan korrupsjon påvirke politisk tillit?	13
4	Data og Metode	15
4.1	Datakilder	15
4.2	Analysemetode	16
4.2.1	Flernivåanalyse	16
4.3	Kausalitet	18
4.4	Operasjonalisering	19
4.4.1	Avhengig variabel: Politisk tillit	19
4.4.2	Inkluderte variabler på landår-nivå	21
4.4.3	Inkluderte variabler på individnivå	22
4.5	Reliabilitet og validitet	24
5	Politisk tillit og korrupsjon i europeisk kontekst	27
5.1	Gjennomsnittlig politisk tillit	27
5.2	Korrupsjon i Europa	29
5.3	Forholdet mellom korrupsjon og politisk tillit	31
6	Analyse	33
6.1	Flernivåmodellen	33
6.2	Er flernivåanalyse hensiktsmessig?	34
6.3	Resultater	35
7	Diskusjon	41
8	Konklusjon	47
	Appendiks A	53
	Appendiks B	56
	Appendiks C	58

TABELLER

Tabell 4.1: Deskriptiv statistikk: POLITISK TILLIT	20
Tabell 4.2: Deskriptiv statistikk: uavhengige variabler på land-år nivå.....	22
Tabell 4.3: Deskriptiv statistikk: uavhengige variabler på individ-nivå	23
Tabell 5.1: Gjennomsnittlig politisk tillit	28
Tabell 5.2: Korrupsjonsindeks (CPI).....	29
Tabell 6.1: Random Intercept modell med tre nivå: individ, landår og land. Avhengig variabel: POLITISK TILLIT.....	35

FIGURER

Figur 2.1: Operasjonalisering av Politisk tillit i følge Norris' (1999b) definisjon.....	7
Figur 5.1: Spredningsdiagram, Politisk tillit som en funksjon av korrupsjon år 2008.	31

1 Introduksjon

Selv om den demokratiske styreformen, som er bygd på verdier om likhet, rettferdighet og åpenhet, har bredt seg utover det europeiske kontinentet de siste tiårene, opplever fortsatt de europeiske landene utfordringer knyttet til statlig ytelse. EUs første korrupsjonsrapport fra februar 2014 fremmer at korrupsjon koster den europeiske økonomien rundt 120 milliarder hvert år. Rapporten som baserer seg på undersøkelsen Eurobarometer viser også at europeere er dypt bekymret over landets korrupsjonsnivå og hele 76 % av europeere mener at korrupsjon er utbredt, mens 56 % mener korrupsjonsnivået i deres land har økt over de siste tre årene (European Commission 2014). I lys av urolighetene i Ukraina den siste tiden, har vi også sett hvordan korrupsjon faktisk kan skape problemer selv i demokratiske land, og at det er viktig å bekjempe korrupsjon for å opprettholde stabile samfunn. I sammenheng med vinter-OL i Russland har også problemet med korrupsjon blitt aktualisert for det europeiske folk.

Problemet med korrupsjon i Europa er ikke et nytt fenomen, men det er først i senere tid det har blitt satt fokus på. Samtidig har Europa opplevd lavere valgdeltakelse, lavere politisk tillit, ineffektivitet og andre symptomer på nedgang (Berg-Schlosser 2004). Nedgang i politisk tillit kan være alvorlig for samfunnet, og det virker som borgere både i unge og eldre demokratier har blitt mer kritiske både til demokratiets virke, institusjoners handlinger og politiske aktørers gjøremål (Torcal og Montero 2006:3-4). Høy politisk tillit er et sunnhetstegn for demokratiske land, og viser at befolkningen støtter de som styrer landet. I følge Norris (1999a:2) kan synkende politisk tillit føre til at borgerne ikke lengre følger politiske beslutninger frivillig. Spørsmålet er om det er en sammenheng mellom økt korrupsjon og lavere politisk tillit, har et lands korrupsjonsnivå innvirkning på innbyggernes nivå av politisk tillit?

Fenomenet lavere tillit viste seg allerede på 70-tallet, til tross for både økt levestandard og utbygging av velferdsstaten etter andre verdenskrig. Senere tid har vist at andre store begivenheter heller ikke har bidratt til å snu trenden med synkende politisk tillit. Dette har ført til økt forskning rundt temaet, siden det naturlig nok er avgjørende å forstå hvilke faktorer som påvirker et individs politiske tillit for å kunne forstå denne nedgangen. Det er mange mulige måter å angripe studiet av politisk tillit på, og forskningens avdekking av mange ulike

forklaringsfaktorer har slått fast at bakgrunnen til nivå av politisk tillit er mer kompleks enn først antatt.

Teorien skiller mellom to konkurrerende syn på hvilke faktorer som påvirker grad av tillit. Den instrumentelle teorien går ut ifra at politisk tillit kommer innenfra, og at variasjon i politisk tillit er knyttet til politiske avgjørelser, design og prestasjoner. «Affektive» teorier mener på den andre siden at politisk tillit genereres utenfor den politiske sfæren og derimot påvirkes av kulturelle normer og verdier som mennesket introduseres for tidlig i livet (Dalton 1999). I denne oppgaven har jeg valgt å støtte meg til den instrumentelle teorien, og ønsker å undersøke hvordan politiske faktorer, nærmere bestemt korrupsjon, påvirker individers grad av politisk tillit. Analysen er begrenset til å omhandle Europa, på bakgrunn av oppgavens omfang. Problemstillingen er som følgende:

Påvirker grad av korrupsjon europeiske individers politiske tillit?

For at stater skal vite hvor de bør ta grep for å øke tilliten er det nødvendig med en forståelse av hvilke politiske faktorer som har en innvirkning. Denne oppgaven ønsker å bidra til den eksisterende forskningslitteraturen som omhandler politisk tillit ved å tilby en systematisk flernivåanalyse av effektene korrupsjon har på politisk tillit i europeiske land, kontrollert for individvariabler og nivå av velferd. Jeg definerer politisk tillit som tillit til politikere, tillit til politiske parti og tillit til landets parlament. En nærmere diskusjon rundt definering av de to begrepene foreligger i henholdsvis kap. 2 og kap. 3.

Bruk av flernivåanalyse-teknikker gjør det mulig å analysere hvordan ulike relasjoner mellom korrupsjon og politisk tillit på individnivå er betinget av kontekstuelle variasjoner mellom 30 land inkludert i studien. Jeg kan dermed undersøke om individers oppfattelse av statlig ytelse samt makromål på korrupsjon påvirker politisk tillit. I denne analysen vil jeg bruke European Social Survey runde 2-6 for individuelle karakteristikk, mens makromål på korrupsjon hentes fra Transparency Internationals Corruption Index. Ved en mer omfattende oppgave med flere land hadde det vært interessant å utvide analysen til å undersøke flere politiske faktorer, samt å inkludere flere kontinenter.

1.1 Oppgavens struktur

I neste kapittel presenteres en introduksjon til begrepet politisk tillit og videre hva som påvirker grad av politisk tillit. Her kommer det frem at begrepet er flerdimensjonalt og at det ikke er rettet mot det statlige systemet som helhet, men til ulike deler av systemet. I denne analysen er som nevnt fokuset på tillit til politikere, politiske parti og landets parlament.

Videre presenterer jeg hvordan korrupsjon påvirker grad av politisk tillit, før jeg gjennomgår hypotesene. Kapittel 4 tar for seg det metodiske aspektet i oppgaven. Her presenterer jeg datamaterialet og hvordan variablene er operasjonalisert. Jeg bruker European Social Survey runde 2-6 for å operasjonalisere den avhengige variabelen, samt de uavhengige variablene på individnivå. Ulike andre kilder brukes for å operasjonalisere makrovariablene. Jeg begrunner deretter hvorfor flernivåanalyse er den foretrukne analysemetoden for å besvare problemstillingen, hvordan modellen er oppbygd og hvordan resultatene kan tolkes. Deskriptive statistikker for alle variabler presenteres også her og det blir en diskusjon rundt oppgavens validitet og reliabilitet.

I kapittel 5 ser jeg nærmere på politisk tillit og korrupsjon i europeisk kontekst, og legger frem relevant empiri. Jeg presenterer også spredningsdiagram som viser sammenhengen mellom politisk tillit og korrupsjon. I kapittel 6 presenteres selve analysen i form av en flernivå regresjonsmodell, og tolkning av den.

Kapittel 7 diskuterer og oppsummerer oppgavens funn, før siste kapittel kommer med en avsluttende konklusjon. I tillegg diskuteres forslag til videre forskning på feltet. Analysen indikerer at korrupsjonsnivå har en effekt på grad av politisk tillit for individer fra landene i utvalget.

2 Hva er politisk tillit?

Dette kapittelet ønsker å definere og forklare begrepet politisk tillit. Tillit er et multidimensjonalt fenomen og det finnes ikke én klar definisjon på politisk tillit siden ulike studier bruker ulike definisjoner (Norris 1999a:9). Det er derfor svært viktig å konkretisere hvordan tillit blir definert her, noe som blir adressert i kap. 2.1. Deretter benyttes kap. 2.2 til å gå videre inn på konseptualisering av begrepet politisk tillit før kapittel 2.3 fremmer viktigheten av politisk tillit i et samfunn. Kapittel 2.4 handler om den påståtte nedgangen i politisk tillit, før kapittel 2.5 går nærmere inn på hvilke faktorer som påvirker politisk tillit.

2.1 Definisjon

Ulike begreper som ofte går over i hverandre kan benyttes for å beskrive konseptet tillit. Tillit blir ofte definert som troen på at mennesker ikke bevisst vil skade andre hvis de kan unngå det, og at de vil ivareta andres interesser hvis det er mulig (Newton 2001). Dette er forenelig med en felles idé om hva generell tillit er, og nært knyttet til den akademiske definisjonen av tillit. Hardin (1998:12-15) definerer tillit som «encapsulated interest» og Warren (1999:311) skriver at tillit involverer delte interesser og mangel på «malice». Individuer har ikke enten tillit eller mistillit, men plasserer seg på varierte grader langs en kontinuerlig skala (Newton 2007: 343-344).

Det er mange ulike måter å dele inn begrepet tillit. En ofte anvendt inndeling av tillitsbegrepet er å skille mellom politisk (vertikal) og sosial (horisontal/mellommenneskelig) tillit (Newton 2007:344). Tidligere forskning fremmer at sosial og politisk tillit ikke er en enkel dimensjon, men heller ulike begrep med ulike grunnlag (Newton 2001). Dette resulterer i et naturlig skille mellom tillit til folk og tillit til institusjoner. Sosial tillit er basert på førstehåndskunnskap om individer (tillit til venner og bekjente), mens politisk tillit er basert på mer generell informasjon om sosiale grupper og situasjoner, for eksempel oppfattelse av hvordan politiske institusjoner presterer. Institusjonell eller politisk tillit er nært knyttet til konseptet legitimitet (Newton 2007: 344).

Slik som sosial tillit sies å være essensielt for sivilisert sosial liv, er politisk tillit essensielt for demokratisk og stabilt politisk liv (Newton 2001). Politisk tillit er en evaluering av den politiske verden og fungerer som en testverdi på hvor godt det politiske systemet fungerer i innbyggernes øyne. Lav politisk tillit indikerer at elementer i det politiske systemet evalueres til å fungere dårlig. Det kan komme av at utførelsen faktisk er dårlig, eller at folkets

forventninger for utførelsen er for høy. Lav politisk tillit forteller uansett at noe er galt (Newton 2001).

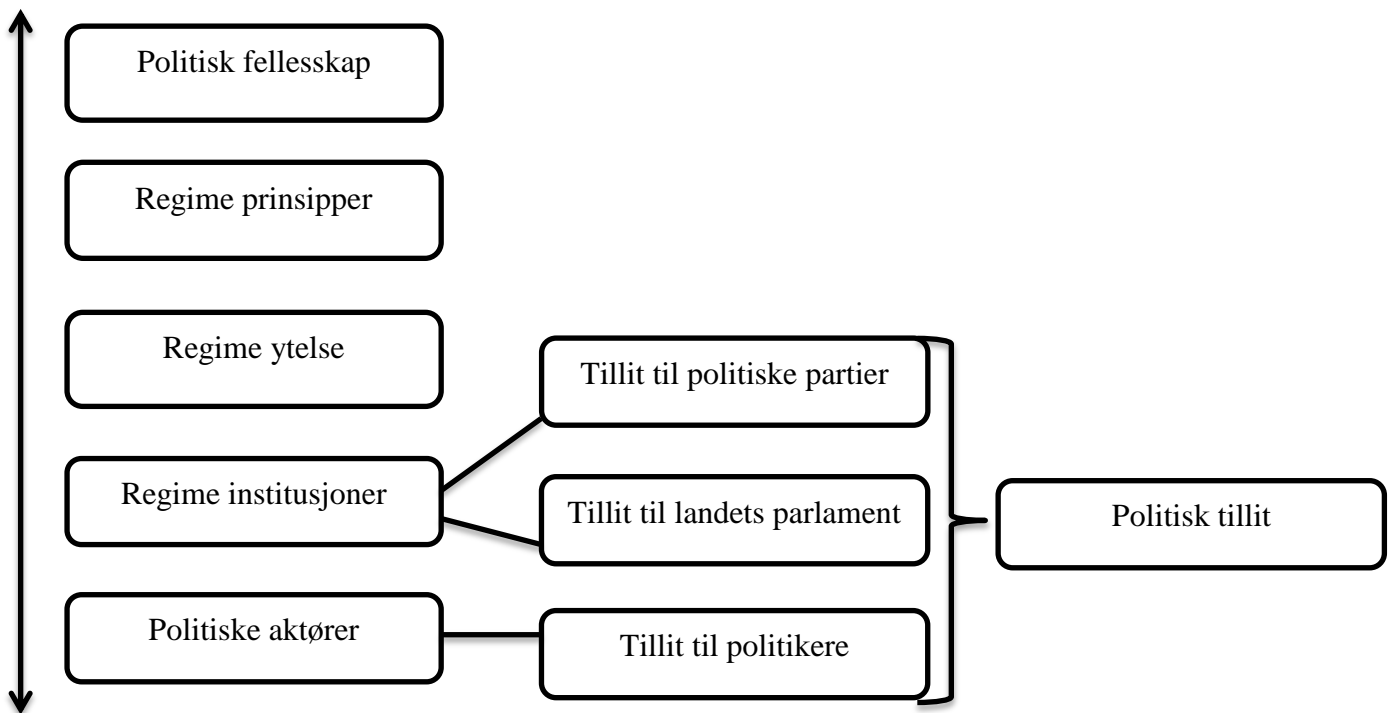
2.2 Konseptualisering

Befolkningens tiltro til regimet kan forklares av ulike begreper, eksempler på dette er «political trust» (Norris 1999b), «political support» (Norris1999b), «political confidence» (Denters, Gabriel og Torcal 2007) og «political capital» (Newton 2001). Disse begrepene brukes ofte om hverandre og regnes som ensbetydende. Politisk støtte regnes som forskjellig fra politisk tillit. Politisk støtte er knyttet opp mot individers adferd (Easton 1975: 436), mens politisk tillit hovedsakelig knyttes til individers holdninger og oppfatninger. Selv om de bidrar med noe ulik betydning er de nært knyttet sammen, fordi grunnlaget for støtte til en institusjon krever en viss tillit til institusjonen (Ibid). Denne oppgaven vil hovedsakelig bruke begrepet politisk tillit.

Tidligere forskning som omhandler politisk tillit har presentert ulike og til og med motstridende resultater, noe som skyldes at ulike dimensjoner av det politiske systemet har blitt undersøkt (Norris 1991a:9). Politisk tillit er som nevnt ikke endimensjonalt og ulike deler av det politiske systemet har ulik grad av tillit fra befolkningen. Easton (1965, 1975) skiller mellom tre dimensjoner av tillit: det politiske felleskapet, regimet og sittende politiske ledere/partier. Han fremmer at institusjonell tillit som måler støtte til det politiske regimet som helhet er viktigere for politisk stabilitet enn mer flyktige mål på tillit til individer som sitter med den politiske makten i det aktuelle tidsrommet. Norris (1999b) hevder Eastons inndeling er mangelfull og videreutviklet hans konseptualisering til en hierarkisk klassifisering av tillit rangert fra spesifikk til generell.

Figur 2.1: Operasjonalisering av Politisk tillit ifølge Norris' (1999b) definisjon

Diffus tillit

Spesifikk tillit

Norris' konseptualisering baseres på fem dimensjoner: tillit til det politiske fellesskapet¹, regime prinsipper, regime ytelse², regime institusjoner og politiske aktører. Det politiske fellesskapet regnes som det mest diffuse nivået og politiske aktører som det mest spesifikke.

Norris har dermed delt opp Eastons «tillit til regimet» i tre konkrete deler, og argumenterer for at analyser viser at individer har ulik oppfatning av de ulike dimensjonene. Tillit til det politiske fellesskapet gjenspeiler en identifisering med samfunnet, og med andre ord en grunnleggende tilknytning til egen nasjon som overgår nåværende styresmakter. Neste nivå, regime prinsipper, illustrerer tillit til viktige regimeprinsipper som representerer verdien av det politiske systemet. I demokratiske land, som alle utvalgslandene er definert som, representerer denne dimensjonen idealistiske definisjoner av demokrati som styreform. De grunnleggende prinsippene til demokratiske regimer inkluderer ofte verdier som frihet, deltakelse, toleranse og respekt for rettsinstitusjoners rettigheter og rettssikkerhet (Norris 1999a:11). Det tredje nivået omhandler evalueringer av regimets prestasjoner, som er ensbetydende med hvordan det politiske systemet fungerer i praksis og er ofte et mål på hvor

¹ Oversatt fra «political community».

² Oversatt fra «performance».

tilfreds innbyggerne er med demokratiet i landet. Det fjerde nivået, regime institusjoner, inkluderer holdninger til de politiske institusjonene i samfunnet. Det siste nivået fokuserer på tillit til politiske aktører, nærmere bestemt valgte politikere og politiske ledere. De to siste nivåene kan være noe vanskelig å skille fordi skillelinjen ofte er uklar (Norris 1999a:12).

Den avhengige variabelen i denne studien inkluderer tillit til institusjoner (parlament og politiske partier) samt tillit til politiske aktører i form av tillit til politikere. Med bakgrunn i teorien er det valgt å bruke de to mest spesifikke nivåene av tillit hovedsakelig fordi nedgang i størst grad er sett hos disse nivåene. «For established democracies it might be more meaningful to compare trust levels in the medium and lower levels of the trust hierarchy, like confidence and trust in politicians» (Listhaug og Ringdal 2008:134).

2.3 Hvorfor er politisk tillit viktig?

Nedgang i politisk tillit kan være alvorlig, og historiske begivenheter har vist at stor skepsis mot demokrati, institusjoner og styresmakter kan bidra til å true demokratiet. En viktig forutsetning for demokratisk styre er at folket støtter de folkevalgte, og demokratiet vil slite hvis tilliten mangler (Easton 1965). Politisk tillit er essensielt for demokratier, fordi det sikrer effektivitet og stabilitet, samt knytter borgerne til de demokratiske institusjonene. Tillit er også en grunnleggende forutsetning for legitim makt og for å sikre at politikere oppfører seg tillitsfullt (Mishler og Rose 2003; Hardin 1998; Levi 1998; Newton 2001). I følge Norris (1999a) kan synkende politisk tillit føre til at borgerne ikke lengre følger politiske beslutninger frivillig, noe som kan gå ut over institusjonenes evne til å prestere og produsere politiske utfall, som igjen kan føre til ytterligere mistillit og erodere støtten til demokrati som styreform. Dette vil særlig være et problem i nye demokratier, der politisk mistillit kan føre landet tilbake til autoritære regimer (Norris 1999b; Mishler og Rose 2003).

I tillegg til demokratiets tilstand, er politisk tillit viktig for hvordan sosiale og økonomiske prosesser i samfunnet fungerer. Levi (1998) argumenterer for at borgere har større sannsynlighet for å overholde normer hvis de stoler på myndighetene. Tillit er viktig for å kunne produsere og oppnå politiske utfall. Høy politisk tillit signaliserer effektive institusjoner og reduserer sjansen for støtte til ikke-demokratiske regjeringer. Tillit forenkler også sosial og økonomisk utveksling og reduserer transaksjonskostnadene i markedet. Høy tillit reduserer nødvendigheten for kontroll og overvåkning, samt sparer staten og andre aktører i privat sektor for unødvendige utgifter. Dette indikerer at land med høyt nivå av tillit vil tiltrekke seg høyere grad av investering, handel og turisme, sammenlignet med land med

lavt nivå av tillit (Listhaug og Ringdal 2008). Mangel på tilfredsstillende tillit kan blant annet føre til at borgere holder tilbake skattepenger og lar være å overholde lover og regler. Det kan også bli vanskelig å få unge, lovende studenter til å jobbe for staten (Nye 1997). Alt dette indikerer at utbredt mistillit til politiske institusjoner kan være alvorlig.

2.4 Opplever vi en generell nedgang i politisk tillit?

Dalton og Wattenbergs forskning fra 2000 finner at avanserte industrialiserte demokrati har opplevd en nedgang i tillit til politiske institusjoner og politiske partier siden sent på 1960-tallet. Dalton (2004) mener at også tillit til parlamentet har minket de siste tiårene. Newton (2001:205) mener den langsiktige nedgangen kan være alvorlig, og at det er grunn til å være bekymret. Det er derimot ikke alle som deler denne bekymringen, og det eksisterer også forskning som avviser hypotesen om at det eksisterer en universal nedgang i politisk tillit.

De siste tiårene er det observert nedadgående politisk tillit i de fleste moderne demokrati, noe som har ført til stor interesse blant forskere om dette skyldes midlertidige naturlige svingninger eller en stabil trend. Klingeman og Fucks (1995) konkluderer i sin studie at det er lite bevis på en generell nedgang, nedgang i politisk tillit, noe Van de Walle, Van Roosbroek og Bouckaert (1999) stiller seg bak. Begge studiene mener at nedgangen heller skyldes naturlige svingninger, ikke en stabil trend.

Norris (1999) utvidet deres forskning ved å inkludere ikke-vestlige land. Hun finner at borgere fremdeles føler seg forpliktet til demokratiske verdier, men at mer spesifikke former for tillit kan ha opplevd en nedgang. Klingemann (1999) finner i likhet med Norris at støtte til demokratiske idealer og prinsipper er robust i alle deler av verden, dog noe sterkere i Vest-Europa. I følge Listhaug og Aardal (2011) er tillitsnivå generelt høyere i stabile demokrati sammenlignet med nye demokrati. McAllister (1999) er enig i både Norris (1999) og Klingemann (1999) og mener at det kanskje til og med er en økende støtte for demokratiske verdier. Hans forskning indikerer derimot nedadgående støtte for regime institusjoner og politiske ledere. Samlet sett indikerer forskningen dermed en negativ trend i de mer spesifikke tillitsnivåene, som tillit til institusjoner, politikere og politiske partier, men ikke nødvendigvis en nedgang i diffuse nivåene som regime prinsipper og demokratiske verdier. Dette er en annen årsak for å begrense forskningen til de mer spesifikke nivåene av tillit.

2.5 Hva påvirker individers politiske tillit?

Innenfor studiet av politisk tillit finnes det to konkurrerende syn på hva som påvirker tilliten. Den ene retningen fremmer at politisk tillit kommer innenfra, og er kjent under navn som «instrumentelle» (Dalton 1999), «endogene» (Letki og Evans 2005) og «institusjonelle» teorier (Mishler og Rose 2001). Disse teoriene mener at variasjon i tillit er knyttet til politiske avgjørelser, design og prestasjoner. Det er faktorer som er endogene til den politiske sfæren (korrupsjon, økonomisk vekst og sivile rettigheter) som påvirker den politiske tilliten. Hvis tillit i stor grad er påvirket av disse faktorene, kan myndighetene ta konkrete grep for å forbedre tilliten. Den andre retningen inkluderer «kulturelle» teorier (Mishler og Rose 2001), også kjent som «affektive» (Dalton 1999) eller «eksogene» (Letki og Evans 2005). Denne skolen mener at politisk tillit genereres utenfor den politiske sfæren og derimot påvirkes av kulturelle normer og verdier som mennesket introduseres for tidlig i livet. Det hevdes her at politisk tillit er en forlengelse av mellommenneskelig tillit, noe som læres i ung alder og senere overføres til de politiske institusjonene (Mishler og Rose 2001:31).

I denne oppgaven har jeg valgt å støtte meg på den instrumentelle teorien og baserer analysen på at politisk tillit påvirkes av politiske faktorer. Bruk av flernivåanalyse lar meg undersøke hvilke faktorer som påvirker individers politiske tillit både på individnivå og makronivå. Det er interessant å se på om egenskaper ved de ulike europeiske landene påvirker grad av politisk tillit, i tillegg til individuelle faktorer. Jeg har derfor delt inn hypotesene i mikro og makronivå.

Mishler og Rose (2001:32) skiller hypotesene på lik måte, og hevder det er teoretiske forskjeller for hva som påvirker individnivået og landnivået. På individnivå vil respondentenes oppfatning og opplevelse av myndighets presentasjoner og grad av sosial tillit ha påvirkning. Disse oppfatningene er ofte knyttet til individers sosiale status, samfunnsposisjon og velferd. Makroteoriene fokuserer mer på «the aggregate performance of institutions in such matters as promoting growth, governing effectively and avoiding corruption» (Mishler og Rose 2001:32). Med andre ord hvordan staten presterer i forhold til blant annet økonomisk vekst, effektivt styre og forhindring av korrupsjon. Det er nærliggende å tro at egenskapene ved landene i utvalget vil påvirke grad av politisk tillit. Forholdet mellom korrupsjon og politisk tillit belyses i neste kapittel.

3 Forholdet mellom korrupsjon og politisk tillit

Dette kapitlet benyttes både til å definere begrepet korrupsjon og til å få et innblikk i forholdet mellom korrupsjon og politisk tillit, altså essensen i denne oppgaven. Inkludert i beskrivelse av forholdet blir det naturlig nok en gjennomgang av teori og tidligere forskning rundt temaet. Hypotesene relatert til forskningsspørsmålet vil bli presentert til slutt.

3.1 Definisjon korrupsjon

Korrupsjon er et kompleks fenomen med økonomiske, sosiale, politiske og kulturelle dimensjoner. Det er kritisk å fastsette hvilke grenser som skal gjelde for definisjonen av korrupsjon. Denne oppgaven vil først og fremst konsentrere seg om politisk korrupsjon som defineres som ulovlig eller uetisk bruk av politisk posisjon for å gi fordeler til individer eller grupper (Sodaro 2008). Heywood (1997:421) definerer politisk korrupsjon som «..corrupt activities that take place either wholly within the public sphere or at the interface between the public and private spheres- such as when politicians or functionaries use their privileged access to resources (in whatever form) illegitimately to benefit themselves or others».

Selv om det eksisterer mange definisjoner på korrupsjon, er det kontroverser rundt utvikling av en generaliserbar og ubestridt definisjon. Å definere begrepet korrupsjon forutsetter en forestilling om et ikke-korrupt samfunn, en observasjon som krever normative forestillinger om den politiske natur. Det største problemet rundt definering av begrepet er at utvikling av universale påstander som kan styrkes med empiriske bevis krever en definisjon som kan operasjonaliseres på tvers av ulike samfunn (Sandholtz og Koetzle 2000). Korrupte handlinger betegnes som nevnt som uriktig eller ulovlig, men hvordan kan en spesifisere definisjonen av uriktig? Praksis som et samfunn mener er korrupt, kan oppfattes som harmløst og til og med passende i andre kulturelle kontekster. Til tross for disse utfordringene velger denne oppgaven å forholde seg til grunnleggende definisjoner av begrepet, da henholdsvis politisk korrupsjon.

3.2 Hvilke konsekvenser påfører korrupsjon samfunnet?

Studien av korrupsjon er ikke et nytt fenomen, men samfunnsvitenskapelig forskning har kun de siste tiårene begynt å adressere korrupsjon i en komparativ kontekst. Etter 1990-tallet har begrepet fått mye oppmerksomhet, og det har naturlig nok vokst frem mer forskning som omhandler korrupsjon og dets konsekvenser. Økende antall demokratiske land med frie og aktive medier har ført til en mer utbredt diskusjon rundt korrupsjon og problemet med korrupsjon har kommet på agendaen til store internasjonale organer som IMF (the International Monetary fond), WTO (World Trade Organization) og the Organization for Economic Cooperation and Development (Sandholtz og Koetzle 2000). Globalisering og fremveksten av ikke-statlige organisasjoner, som Transparency International (TI) har også bidratt til å øke det internasjonale fokuser rundt temaet. Forskere er både interessert i årsakene og følgene av korrupsjon.

Opp gjennom tiden har det eksistert ulike oppfatninger om hvilke konsekvenser korrupsjon fører med seg. Det Weberianske perspektivet innenfor moderniseringsteorien så på korrupsjon som en avskyelig patologi for utviklingssamfunn og som etterhvert ville bli visket ut i prosessen av byråkratisering og modernisering. Denne tilnærmingen ble senere utfordret av revisjonistene på 1960-tallet, som på sin side så på tilstedeværelse av korrupsjon som positivt for politisk utvikling (Huntington 1968; Merton 1968). Det ble argumentert for at korrupsjon ga innbyggerne mulighet til å overkomme et fastlåst og ineffektivt byråkrati, og at korrupsjon vil øke lojaliteten til det politiske systemet. I dag er det derimot en overhengende konsensus om at korrupsjon er skadelig for et hvert samfunn (Theobald 1990; Goldsmith 1999).

Korrupsjon fører til alvorlige skader på økonomien og på samfunnet som helhet. Korrupsjon skader økonomisk utvikling, undergraver demokratiske prinsipper som sosial rettferdighet og rettssikkerhet. Forskning finner en sterk korrelasjon mellom korrupsjon og finansielle underskudd, selv i rike land (Mulcahy 2012). Politisk korrupsjon er en av de mest destruktive og fremdeles uløste problemene som er felles i de fleste samfunn.

En utfordring med å forske på korrupsjon er at det er vanskelig å måle, fordi en ikke kan observere korrupsjonsnivået i et land. Det er derimot mulig å måle oppfatning av korrupsjon, noe Transparency International (TI) har brukt til å konstruere korrupsjonsindekser i mer enn 20 år. Hvert lands verdier stammer fra spørreundersøkelser av bedriftsledere og offentlige aktører, så vel som rangering gjennomført av risikoanalytikere og politiske/økonomiske

eksperter i hvert land. Denne oppgaven tar utgangspunkt i TIs korrupsjonsindeks, da det er det mest anerkjente målet på korrupsjonsnivå.

3.3 Hvordan kan korrupsjon påvirke politisk tillit?

Tillit og korrupsjon hviler på fundamentale ulike syn på den menneskelige natur. Tillit er basert på et optimistisk verdenssyn der tillitsfulle personer tror verden er en god plass og at de selv kan bidra til å gjøre den enda bedre. Korrupsjon hviler på et motsatt syn: vi stjeler fordi vi verdsetter materielle goder. Den senere økende empiriske litteraturen som inkluderer kryssnasjonale data med mål på oppfattelse av korrupsjon har funnet sterke bevis på at det er en negativ sammenheng mellom politisk korrupsjon og tillit. Tillit (både mellommenneskelig og politisk) er både årsaken og konsekvensen av korrupsjon. Korrupsjon involverer politikeres maktmisbruk, noe som reduserer folkets tillit mot politiske institusjoner (Doig og Theobald 2000; Theobald 2000). Hvis folk anser styresmaktene som korrupte og at landet beveger seg i feil retning, vil både interpersonell og politisk tillit avta. Det er storskala korrupsjon fra forretningsfolk og staten som truer politisk tillit (Uslaner 2002).

Politisk korrupsjon representerer et direkte og brutalt svik av offentlig tillit til politiske institusjoner, fordi politisk korrupsjon dreier seg om situasjoner der offentlige aktører jobber for egen vinning (Bardhan 1997). Korrupt oppførsel tar plass i hemmelighet og gir privilegert tilgang til styre for enkelte parter (f.eks. de som bestikker). Myndighetenes tjenester blir tilgjengelig kun for de som betaler bestikkelser, og politikken blir gjennomført kun av den politiske elitens egne interesser.

Korrupsjon skaper problemer for ethvert politisk system og utfordrer de grunnleggende prinsippene for et demokratisk styre. Prinsipper som likhet, ansvarlighet og åpenhet er bare noen av de demokratiske prinsippene som blir krenket, noe som fører til nedgang i politisk tillit og en potensiell legitimeringskrise i det politiske systemet (Anderson og Tverdova 2003; Seligson 2002). Som Dahl (1971) skriver er karakteristikken til et demokrati den raske responsen myndighetene har på befolkningens preferanser. De demokratiske prosessene som aggregerer og oversetter befolkningens behov og ønsker, må være rettferdig. Korrupsjon er i strid med oppfatningen av det moderne byråkratiet, som er at offentlige etater bør operere i en personalistisk, men upartisk regelbasert måte (Sandholtz og Koetzle 2000). Høy grad av korrupsjon fører til at de politiske institusjonene mister sin autonomitet og kredibilitet, og opererer kun som personlige instrumenter for korrupte ledere.

Studier har vist at innbyggere i land med høyere grad av korrupsjon gir en lavere evaluering av det politiske systemet og har en lavere tillit til politiske systemer og politikere. De fleste studier har kun benyttet individnivå mål på korrupsjon. Morris og Klesner (2010) viser i sin analyse av Mexico at individers opplevelse av korrupsjon påvirker grad av politisk tillit. Chang og Chu (2006), som analyserer sammenhengen mellom opplevelse av korrupsjon og institusjonell tillit i Asia, finner det samme. Også Seligson (2002), som fokuserer på Latinamerikanske land, finner lignende resultat. Anderson og Tverdova benyttet i tillegg til opplevelse av korrupsjon, makromål og gjennomførte en flernivåanalyse av seksten modne og nye demokrati verden over. Deres resultater viser at individer i land med høyere nivå av korrupsjon har mer negative evalueringer av ytelsen til det politiske systemet og at de har lavere tillit til offentlige aktører. Også Nye (1967), Doig and McIvor (1999) og Seligson (2002) fastslår at korrupsjon svekker regjeringens legitimitet og påfører landet en viktig politisk kostnad. Doig og Theobald (2000) erklærer at korrupsjon fungerer dysfunksjonelt i et demokrati, spesielt med tanke på tillit til det politiske systemet. Korrupsjon kan ofte knyttes til politiske skandaler, og ifølge Bowler og Karp (2004), vil politiske skandaler forme folkets holdning til regjering, politiske institusjoner og sittende politikere.

På bakgrunn av teori og tidligere forskning antas det at korrupsjon påvirker politisk tillit. Det forventes at tilstedeværelse av korrupsjon i et land vil ha en negativ påvirkning på befolkningens politiske tillit, og det konstrueres følgende hypotese:

H₁: Individer som bor i land med høy grad av korrupsjon har lavere politisk tillit enn individer som bor i land med lavere grad av korrupsjon.

Som sagt vil korrupsjon kunne påvirke individers holdning til styresmaktene, og det er interessant å se på hvordan korrupsjon påvirker politisk tillit også på individnivå. Tilfredshet med demokratiet kan benyttes som et mål på individers oppfattelse av korrupsjon, og det er grunn til å tro at tilfredshet med demokratiet vil generere en positiv tillit til styresmaktene og det politiske systemet (Moreno 1999). Det inkluderes derfor

H₂: Individer som er tilfreds med demokratiet har høyere politisk tillit enn individer som er mindre tilfreds med demokratiet.

4 Data og Metode

Der de to foregående kapitlene ble brukt til å gjennomgå den teoretiske bakgrunnen for studien, vil jeg i dette kapitlet redegjøre for det metodiske aspektet. Først går jeg gjennom hvilke data som blir benyttet i analysen, deretter følger en gjennomgang av flernivåanalyse og hvorfor metoden er egnet til å besvare problemstillingen. Jeg fortsetter videre med operasjonalisering av benyttede variabler før jeg avslutter med en diskusjon rundt analysens reliabilitet og validitet.

4.1 Datakilder

Individvariablene som benyttes i denne oppgaven er hentet fra European Social Survey runde 2 (2004), runde 3 (2006), runde 4 (2008), runde 5 (2010) og runde 6 (2012)³. For hvert land, gir ESS informasjon om individers sosiale verdier, kulturelle normer og atferdsmønstre. Spørsmålene i undersøkelsen omhandler blant annet folks oppfattelse av demokratiet og hvor tilfreds de er med landets styresett. Foreløpig foreligger det 6 runder med surveyundersøkelser, der den første ble gjennomført i 2002 og den siste i 2012. De fem surveybølgene som benyttes bruker samme spørsmål og metodologi. Innenfor hvert land har et representativt utvalg på omtrent 2000 individer gjennomført undersøkelsen, skjønt noen land har færre respondenter enn andre. Det er ikke alle landene som er representert i alle bølgene og noen land mangler derfor data for enkelte år på landår-variablene⁴. Landene dette gjelder vil ikke utelukkes fra analysen, men blir regnet som missing det året det mangler data for. Respondenter som derimot ikke har besvart alle spørsmål på de inkluderte variabler i analysen, vil bli ekskludert. Se tabell 5.1 og 5.2 for land og land-år inkludert. Data fra ESS er stilt til disposisjon anonymisert gjennom Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD).

Makrovariablene er hentet fra ulike kilder, noe som blir nærmere gjennomgått sammen med operasjonalisering av variablene. Til databehandling er det brukt den statistiske programvaren IBM SPSS. Ingen av de nevnte aktørene er ansvarlige for oppgavens analyse eller slutninger som trekkes her.

³ ESS runde 1 er utelatt fra analysen fordi variabelen TILLIT TIL POLITISKE PARTIER, som inngår i den additive skalaen POLITISK TILLIT, mangler.

⁴ Israel og Tyrkia er utelatt fordi de ikke regnes som europeiske land.

4.2 Analysemetode-flernivåanalyse

I samfunnsvitenskapen skiller det mellom to ulike metodiske tilnæringer: kvantitativ og kvalitativ metode. Fordelen med kvalitativ metode er at forskeren har mulighet til å gå i dybden av enkelttilfeller, og dermed får bedre mulighet til å forstå bakenforliggende faktorer i større grad enn hva som er mulig i kvantitativ forskning. Kvantitativ data har fordel av at en kan forske på et større utvalg, og dermed også har større mulighet til generalisering. I denne analysen vil jeg bruke kvantitativ metode for å undersøke om korrupsjon påvirker politisk tillit i Europa. Denne metoden egner seg best til å svare på problemstillingen fordi den er godt egnet til å teste teorier eller hypoteser som ikke kan observeres direkte (Moses og Knutsen 2007:84). Forskningsdesignet i denne oppgaven krever at vi inkluderer både individuelle og kontekstuelle forklaringsfaktorer, og det er derfor nødvendig med et analyseverktøy som tar hensyn til dette. For å gjennomføre de statistiske analysene benyttes derfor flernivåanalyse. Denne teknikken er særlig egnet til bruk av analyser der konteksten kan påvirke individene (Hox og Roberts 2011:3).

4.2.1 Flernivåanalyse

I en flernivåanalyse bygges de statistiske modellene opp etter hierarkisk strukturerte nivåer. Det benyttes flernivåanalyse med «random intercept» for å muliggjøre undersøkelse av både individuelle- og makrofaktorerens effekt på politisk tillit. For å estimere modellen har jeg støttet meg på statistiske teknikker utviklet spesielt for modellering av flernivå-data strukturer. Variablene som befinner seg på de ulike nivåene, inngår i modellen simultant, og koeffisientene estimeres på en statistisk korrekt måte (Strabac 2007:206 ;Steenbergen og Jones 2002).

Det er statistiske årsaker for bruken av denne tilnærmingen. Respondenter fra samme land er mer like enn respondenter fra ulike land på grunn av blant annet felles historie, miljø og erfaringer. Observasjoner som er gjort nær i tid vil også ofte være mer like enn observasjoner gjort med stor tidsavstand. En kan si at respondenter fra samme land deler en felles kontekst, og at avhengigheten mellom observasjonene gjør at man ikke kan se på respondentene i undersøkelsen som et utvalg, men heller som et antall grupper (Steenbergen og Jones 2002:220).

Bruk av vanlig OLS-regresjon til analyse av slike data vil ikke være en tilfredsstillende metode fordi det ikke tas hensyn til grupperingen av respondentene, og det kan generere flere statistiske problemer, som ikke-konstant varians og «clustering». Forutsetningen for statistisk

uavhengighet vil bli brutt, og det vil være mulighet for underestimerte standardfeil- særlig på makronivå, som igjen kan føre til unøyaktige signifikanttester og økt sjanse for type 1-feil (Zom 2011). Flernivåanalyse takler disse problemene ved å estimere varierte konstanter og stigningstall, produsere asymptotisk effektive standardfeil og gi direkte estimering av varianskomponenter på hvert nivå i modellen.

I tillegg til de statistiske årsakene er det også substansielle årsaker til hvorfor flernivåanalyse er den beste metoden i dette tilfellet. I tillegg til at jeg ønsker å undersøke hva som påvirker individers grad av politisk tillit, ønsker jeg å undersøke om ulike egenskaper ved landene påvirker grad av tillit. Det kan være egenskaper ved individene som påvirker, men det kan også være trekk ved landene som er avgjørende. Flernivåanalyse lar oss kombinere flere nivå i en og samme modell ved å spesifisere de ulike nivåene, noe som er fordelaktig fordi man kan kontrollere for effekter som ikke finnes på individnivå⁵.

Flernivåmodellen har en hierarkisk struktur som gjør at enhetene er regnet som undergrupper av andre enheter. Her er individene undergrupper av landårene, som igjen er undergrupper av landene. Ved bruk av «Random intercept» forventer en at effektene av variablene er den samme, men at skjæringspunktet på Y-aksen er ulik på tvers av nivå-2 og nivå-3 enhetene. Det tas samtidig hensyn til variasjon i avhengig variabel målt på laveste nivå ved å undersøke informasjon fra alle nivåene i analysen (Steenbergen og Jones 2002:219). Dersom avhengig variabel påvirkes av variabler som tilhører et høyere nivå enn individnivå, vil ikke observasjonene på det laveste nivået være uavhengige.

Datasettet som benyttes består av kun 30 land, noe som kan gi problemer på makronivået på grunn av få frihetsgrader. Det er ingen enighet rundt hvor stort utvalg som er tilstrekkelig, men i følge Snijders og Bokser (1999:44) er 10-100 enheter passende til bruk av flernivåanalyse, dog med noen begrensninger særlig for hvor mange variabler som kan inkluderes på nivå-2. Hox (2010:233-235) finner at et utvalg på flere enn 30 grupper på nivå-2 er godt nok for å gjennomføre en flernivåanalyse og deretter gi tilfredsstillende estimater. Denne analysen inkluderer 113 enheter på nivå-2 og 30 enheter på nivå-3 (land), og med støtte i teorien regnes antall enheter på nivå-2 som tilfredsstillende.

⁵ For å spesifisere de ulike nivåene kreves det at man lager variabler som identifiserer de ulike nivåene, og koder variablene som skal inn på nivåene tilsvarende identifiseringsvariablene. Siden strukturen i analysen her har tre nivå, er det konstruert identifiseringsvariabler for både nivå-2 og nivå-3 (Steenbergen og Jones 2002:219).

Den store forskjellen på antall enheter på de tre nivåene kan gi problemer når en skal tolke signifikans. I utvalg med flere tusen enheter vil de fleste estimater fremstå som signifikante (Midtbø 2007:95), noe som kan føre til at estimatene blir tolket som viktigere enn det de faktisk er. Det er derfor viktig og i tillegg se på både retning og styrken på sammenhengene. Fordi det er så få land på makronivå, kan det føre til vanskeligheter med å få signifikante resultater. Dette øker sjansen for type-2 feil, at en antar det ikke er en signifikant sammenheng mellom variablene, selv om det faktisk eksisterer (Hellevik 2002: 389).

For å kunne inkludere interaksjoner mellom nivå-1 og nivå-2 bør antall nivå-2 enheter være høyere, minst femti enheter på nivå-2 og minst tjue individer i hver gruppe. Fordi vi har relativt få land med i analysen er det ikke hensiktsmessig å inkludere kryss-nivå interaksjoner i denne analysen (Hox 2010).

4.3 Kausalitet

Et mye diskutert problem med kvantitative undersøkelser er kausalitet. En regresjonsanalyse kan kun fortelle om det er en korrelasjon mellom uavhengig variabel (X) og avhengig variabel (Y) og ikke hvilken retning årsaksforholdet har. Ved gjennomføring av regresjonsanalyse er det viktig å være klar over at det hersker en mulighet for at venstre-hånds side variablene og høyre-hånds side variablene påvirker hverandre. Det er derfor viktig at regresjonsanalysen baseres på teori og tidligere forskning (Ruscio 1996).

Kausalretningen for politisk tillit er noe uklar, Bouckaert and Van de Walle (2001) hevder at det ofte er teoretiske årsaker som kan forklare påvirkning i begge retninger når man studerer fenomenet tillit. Det er altså mulig at de uavhengige variablene står i et toveis forhold med variabelen som måler politisk tillit. Et eksempel er at hvis økt korrupsjon fører til lavere tillit, vil samtidig lavere tillit kunne føre til økt korrupsjon (Roth m.fl 2011).

Ved å ta hensyn til tidsavhengighet og dermed benytte et-års lag på begge makrovariablene reduserer man muligheten for revers kausalitet. En annen viktig årsak til å lagge variablene er at individers oppførsel ikke endres umiddelbart etter en endring i samfunnet, det tar derimot tid før en kan observere effekt av endring og derfor er bruk av lag fordelaktig. Det benyttes på bakgrunn av dette et års lag på de to makrovariablene.

Det kan være en utfordring i å bruke holdningsvariabler som kontrollvariabler, når en holdningsvariabel brukes som avhengig variabel. I denne oppgaven er det interessant å se på om holdninger til styresmaktene påvirker politisk tillit. Det er usikkert om befolkningen gir

negativ respons på spørsmål som omhandler statlig ytelse fordi de ikke stoler på myndighetene, eller fordi de har mistet troen på myndighetene på bakgrunn av at de evaluerer ytelsen for dårlig (Huseby 2000). Som mål på holdninger til styresmaktene har jeg valgt å benytte variabelen TILFREDSHET MED DEMOKRATIET, i stedet for TILFREDSHET MED MYNDIGHETENE, dette fordi det er nærliggende å tro at den sistnevnte måler mye av det samme som avhengig variabel POLITISK TILLIT. TILFREDSHET MED DEMOKRATIET kan også muligens måle noe av det samme som POLITISK TILLIT variabelen, men tester viser ikke et problem med multikollinearitet. Jeg mener derfor at det er trygt å generalisere resultat fra denne variabelen. I tillegg til dette målet, har jeg to andre holdningsvariabler på individnivå, politisk interesse og politisk deltakelse, som også kan være problematiske. På bakgrunn av teori og tidligere forskning forventes det derimot at kausalitetsforholdet for de variablene er avklart.

4.4 Operasjonalisering

4.4.1 Avhengig variabel: Politisk tillit

Avhengig variabel POLITISK TILLIT er en additiv skala av tre ordinale holdningsvariabler som måler ulike former for politisk tillit i European Social Survey. Disse tillitsvariablene er: tillit til landets parlament, tillit til politikere og tillit til politiske partier. Spørsmålet som ble stilt respondentene lød slik:

Se på dette kortet og fortell meg på en skala fra 0 til 10 hvor stor tillit du personlig har til hver av de institusjonene jeg leser opp. 0 står for at du ikke har noen tillit til institusjonen i det hele tatt, mens 10 står for at du har full tillit til institusjonen. Vi begynner med...landets parlament?

Samme spørsmålsformulering ble brukt om tillit til politikere og tillit til politiske partier. Opprinnelig har de tre variablene verdier fra 0 (ingen tillit) til 10 (full tillit). Den konstruerte skalaen har verdier fra 0 (ingen tillit) til 30 (full tillit). Den sammensatte skalaen førte til et totalt antall respondenter på 216799. Gjennomsnittet er på 11,10 og standardavviket 6,76. Variabelen er numerisk, men en kan ikke si det er lik avstand mellom alle nivåene, og variabelen beregnes derfor på ordinal nivå. Siden variabelen har høyt antall verdier, kan den behandles som en kontinuerlig variabel og dermed benyttes som avhengig variabel i en regresjonsanalyse.

For å undersøke om det er samme underliggende dimensjon i variablene, er det gjennomført en faktoranalyse. Det finnes to hovedtyper av faktoranalyse: eksplorerende og konfirmerende. I dette tilfellet er det benyttet en eksplorerende faktoranalyse, fordi det på forhånd ikke var noen formening om antall faktorer blant mine variabler (Ulleberg og Nordvik 2003). Ved å bruke denne tilnærmingen forutsettes det at de observerte variablene er lineære kombinasjoner av underliggende faktorer, som best beskriver observert kovarians mellom variabler. Metoden som er brukt til utvelging av faktorer er prinsipiell komponent analyse.

Den prinsipielle komponentanalysen (tabell B1 i appendiks) viser at de tre tillitsvariablene lader på samme faktor, og dermed kan en skala benyttes. Det er også testet for intern reliabilitet ved test av Cronbach's alfa, som er en funksjon av korrelasjonsstyrken mellom variablene og antall variabler som testes. Cronbach's alfa (tabell B3 i appendiks) viste i dette tilfellet en verdi på 0,912, og regnes som tilfredsstillende da det er over 0,7 (Ringdal 2013:268). En verdi mye over 0,8 vurderes noe høyt, da variablene har høy korrelasjon (Nunnally 1978:245). Årsaken til dette kan komme av at spørsmålene er svært like og at respondentene derfor har problemer med å skille mellom dem. Det ville vært bedre om datasettet hadde inkludert flere mål for hver variabel. Reliabilitetstesten indikerer at de tre målene måler det samme, men det er likevel mulig at noen respondenter har klart å skille mellom de ulike spørsmålene, og dette gjør det sammensatte målet bedre å bruke enn et av målene alene. Variabelen antas derfor for å være mer valid enn før skalering og siden det ikke finnes et bedre mål på politisk tillit i datasettet, benyttes skalaen til tross for overnevnte mulige problem. Residualene til variabelen er normalfordelt, og vi har ikke et problem med skjev fordeling.

Tabell 4.1: Deskriptiv statistikk: POLITISK TILLIT

	N	Min.	Max.	Gj.snitt	Std.avvik
Politisk tillit	216 799	0	30	11,101	6,766

4.4.2 Inkluderte variabler på landår-nivå

På nivå-2 er det den viktigste variabelen KORRUPSJON. Det er også inkludert tidsendring og det kontrolleres for velferdsnivå. Variablene som måler tidsendring er dummyvariabler for hvilken ESS runde respondenten har besvart. Hver runde fra 2-6 er kodet til verdien 1, og de andre rundene til verdien 0. År 2004 benyttes som referansekategori. Denne analysen er ikke spesielt opptatt av å se på endring i politisk tillit over tid, og flere runder av ESS er hovedsakelig inkludert for å få et større datagrunnlag. Det kan også være interessant å se på om en eventuell effekt på politisk tillit kan skyldes en mulig nedadgående trend i politisk tillit, og ikke påvirkning av korrupsjonsnivå.

På dette nivået er den viktigste variabelen KORRUPSJON. Korrupsjon er et konsept som er vanskelig å måle kvantitativt, men her benyttes tall hentet fra Transparency Internationals (TI) korrupsjonsindeks (CPI). CPI er en årlig rangering av lands korrupsjonsnivå, med bakgrunn i eksperters mening og spørreundersøkelser innad i landene. CPI definerer korrupsjon som misbruk av offentlig makt til private fordeler. CPI rangerer 176 land på en skala fra 10 (veldig ren) til 0 (veldig korrupt) (Transparency International 2013). Variabelen er kodet inn manuelt fra en «nivå-2 identifiser», slik at hvert landår har fått CPI verdi for gjeldende år. Variabelen er videre reversert, slik at den går samme vei som avhengig variabel og høye verdier representerer høy grad av korrupsjon. Dette er gjort for å enklere kunne tolke analysen, og påvirker ikke resultatene.

Til kontrollvariabelen VELFERD benyttes UNDPs Human development index (HDI) (UNDP 2014) fordi det er argumentert for at den generelle velferden i en nasjon kan påvirke graden av politisk tillit. Listerhaug og Ringdal (2008) finner at høyere verdi av HDI har en positiv sammenheng med politisk tillit. Det er mange mulige kontrollvariabler på nivå-2. En som er mye brukt for å kontrollere for effekten av korrupsjon er BNP per innbygger, men siden jeg kun kan inkludere få makrovariabler velger jeg å kontrollere for landenes velferdsnivå. Mens BNP måler landets produksjon av varer og tjenester, gir HDI et mer sammensatt bilde av landets velferd, da målet inkluderer nivå av helse, utdanning og inntekt. HDI angis på en skala fra 0-1, der høye verdier illustrerer høy velferd. Denne variabelen er multiplisert med 10, og har da verdier fra 0-10. Dette gjøres for å lettere kunne tolke resultatet.

De to makrovariablene KORRUPSJON og VELFERD benytter som nevnt et års lag, både for å forhindre revers kausalitet og fordi det tar tid før individer blir påvirket av samfunnsmessige forhold.

Tabell 4.2: Deskriptiv statistikk: uavhengige variabler på land-år nivå

	N	Min.	Max.	Gj.snitt	Gj.snitt (%)	Std.avvik
2004	227 573	0	1		20,5	0,40
2006	227 573	0	1		18,9	0,39
2008	227 573	0	1		21	0,40
2010	227 573	0	1		21,3	0,40
2012	227 573	0	1		18,3	0,38
Korrupsjon ^a	227 573	0,3	7,8	3,42		2,18
Velferd ^b	227 573	7,04	9,71	8,87		0,64

^aVariabelen er reversert, ^bVariabelen er multiplisert med 10

4.4.3 Inkluderte variabler på individnivå

Ut ifra teori og tidligere forskning er det kontrollert for en rekke forklaringsvariabler på individnivå. Den viktigste variabelen er TILFREDSHET MED DEMOKRATIET, som benyttes som et mål på individers oppfattelse av korrupsjon. Variabelen måler hvor tilfreds respondentene er med hvordan demokratiet fungerer i landet, og måles på en skala fra 0-10. Denne variabelen er ikke omkodet.

Tidligere forskning tilsier at individers opplevelse av velferd påvirker politisk tillit (Inglehart 1990; Fukuyama 1995). Det inkluderes derfor variabelen VELFERD som er en skala satt sammen av tilfredshet med: helsetilstanden (STFHLTH), utdanningstilbudet (STFEDU) og økonomien (STFEKO) i landet. Dette blir da et sammensatt mål på hvor tilfreds individene er med velferden i landet. Sosial kapital ligger til grunn for de fleste studier av tillit (Inglehart 1990; Putnam 1993; Fukuyama 1995; Putnam 2000). Sosial kapital måles som regel ut fra medlemskap i frivillige organisasjoner i tillegg til mellommenneskelig tillit. Siden det ikke finnes noen variabel som måler medlemskap i frivillige organisasjoner i ESS, måler sosial kapital her kun ut ifra mellommenneskelig tillit. Variabelen MELLOMMENNESKELIG TILLIT er derfor en sammensatt skala av variablene folk kan stoles på (PPLTRST), folk prøver å utnytte deg (PPLFAIR) og folk er hjelpsomme (PPLHLP)⁶. Begge skalaene går fra 0-30, henholdsvis fra 0= ingen følelse av velferd til 30= full følelse av velferd og 0= ingen mellommenneskelig tillit til 30 = full sosial tillit.

Catterberg og Moreno (2005) mener at personer som er interessert i politikk ofte også er de som liker politikk, og derfor er mer politisk engasjert. Det er rimelig å tenke at innbyggere som er mer interessert og er mer engasjert i politikk har høyere nivå av tillit. Aardal (2003) og Diven og Constantelos (2011) finner begge indikasjoner på at politisk deltakelse og politisk interesse genererer høyere nivå av politisk tillit. Ved å inkludere politisk deltakelse, i form av

⁶ Se tabell 2 i appendiks for reliabilitetsanalyser for variablene VELFERD og INTERPERSONELL TILLIT.

stemmegivning ved forrige valg, og politisk interesse separeres det mellom politisk engasjerte og uengasjerte innbyggere. Politisk deltakelse er inkludert som dummyvariabelen STEMMEGIVER og måler om respondenter stemte (1) eller ikke (0) ved forrige nasjonale valg. Variabelen måler valgdeltakelse, og fanger ikke inn alle former for politisk deltakelse, men er tilfredsstillende som en kontrollvariabel. Politisk interesse (POLINTR) hadde opprinnelig verdier fra 0 = veldig interessert til 4 = ikke interessert, denne variabelen er reversert, slik at retningen samsvarer med avhengig variabel.

Det er også inkludert et sett av demografiske variabler som ofte har innflytelse på politiske holdninger. Variabelen kjønn (GNDR), er omkodet til dummyvariabelen KVINNE, der kvinner har fått verdien 1 og menn har fått verdien 0. Det er også kontrollert for UTDANNING (EDUYRS)⁷ og ALDER (AGEA), disse variablene er ikke omkodet. Utdanningsvariabelen måler antall år fullført utdanning, og har verdier fra 0-56. EDUYRS er ikke den beste indikatoren på utdanning i ESS fordi den ofte har problematiske høye verdier, men fordi antall respondenter regnes å være mange nok, er det ikke sannsynlig at respondenter med problematiske høye verdier vil påvirke resultatene.

Variabelen INNTEKT⁸ er et subjektivt mål som brukes for å kontrollere for individers opplevelse av egen økonomisk situasjon. Variabelen har fire kategorier: 1 «veldig vanskelig på nåværende inntekt», 2 «vanskelig på nåværende inntekt», 3 «greier med nåværende inntekt» og 4 «lever komfortabelt med nåværende inntekt».

Tabell 4.3: Deskriptiv statistikk: uavhengige variabler på individnivå

	N	Min.	Max.	Gj.snitt	Gj.snitt (%)	Std.avvik
Tilfredshet med demokrati	171992	0	10	5,15		2,51
Politisk interesse	171992	1	4	2,46		0,88
Stemte siste valg ^a	171992	0	1		77,7	0,40
Sosial tillit	171992	0	30	15,47		5,95
Velferd	171992	0	30	14,98		5,95
Utdanning	171992	0	56	12,542		4,04
Kvinne ^b	171992	0	1		53,5	0,50
Inntekt	171992	1	4	2,94		0,88
Alder	171992	14	123	48,79		17,14
Alder ²	171992	169	15129	2510,60		1797,55

^areferansekategori: stemte ikke ved siste nasjonale valg, ^breferansekategori: menn.

⁷ En alternativ variabel er EISCED, et mål som kategoriserer utdanningsnivå, men fordi denne variabelen resulterer i mange missing har jeg valgt å benytte EDUYRS.

⁸Bruker HINCFEL. Opprinnelig ønsket jeg å benytte et mål på individuell inntekt, men det finnes ikke et slikt mål i datasettet. Et alternativ ville vært mål for husholdningens netto inntekt, men ble vanskelig fordi ESS for runde 2 og 3 har brukt standardkategorier, noe de ikke gjorde i de senere rundene. Bruk av det målet krever derfor en avansert omkoding.

4.5 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet omhandler kvaliteten til kvantitative undersøkelser, altså om undersøkelsen gjenspeiler virkelig situasjon. Datasettet som benyttes på individnivå anses å være av høy kvalitet fordi ESS er en anerkjent undersøkelse som benytter profesjonelle intervjuere, stort utvalg og enkelt tilfeldig trekning. Fordi det er brukt like spørsmål og metoder på tvers av rundene, har problematiske spørsmål blitt justert eller fjernet. Dette styrker modellens reliabilitet. Undersøkelsen kan gjennomføres på foretrukket språk, noe som reduserer sjansen for misforståelser. Det er derimot ingen garanti for at respondenten ikke lyver eller pynter på svarene slik at svarene på den måten ikke blir riktige. Spørsmålene som stilles er derimot ikke særlig kontroversielle, og undersøkelsen er anonymisert, så det hersker liten grunn til å skjule sannheten. Det som derimot kan være mer problematisk er at respondentene ikke har tilstrekkelig eller feil kunnskaper til å svare på spørsmålene, dette er nok ikke et like stort problem blant europeiske innbyggere som i andre deler av verden der det er vanligere med lavere utdanningsnivå. Avhengig variabel er sammensatt av flere indikatorer, noe som sikrer høyere reliabilitet og reduserer tilfeldige målefeil (Hellevik 2002:309).

Transparency International er også regnet som en reliabel kilde, og det antas at målene som er konstruert ut fra disse data er av god kvalitet, og derfor kan generaliseres på tvers av land. CPI måler kun oppfatning av korrupsjon, og ikke reelt korrupsjonsnivå, noe som dermed kan være en potensielt validitetsproblem. Men siden korrupsjon er svært vanskelig å måle direkte og det dermed ikke finnes bedre mål på korrupsjonsnivå benyttes dette korrupsjonsmålet.

Validitet er en betegnelse på hvor godt variablene som brukes faktisk måler det en har til hensikt å måle. Tillit er ikke definert i ESS, og det blir derfor opp til respondenten hvordan han/hun tolker begrepet. En kan derfor diskutere om dette faktisk måler det som er ønskelig, og om individene som har svar har en felles forståelse av et noe diffust begrep. Newton (2007:242) mener derimot at folk har en felles forståelse for begrepet tillit. Om et individ har tillit eller ikke er en subjektiv vurdering, og det er mulig at personer oppgir ulik grad av tillit selv om de egentlig innehar lik tillit. Grad av tillit avhenger også av folks forventninger, noe som er vanskelig å kontrollere for. Dette kan gå ut over variabelens validitet og oppgavens reliabilitet, noe som også gjelder andre subjektive evalueringer på mikronivå.

Et annen utfordring er at ikke alle individuelle kjennetegn lar seg kontrollere. Jeg har valgt å kontrollere for de mest vanlige kjennetegnene; alder, kjønn og utdanning.

Eksternvaliditet går på muligheten til å generalisere. Signifikante resultater er mulig å generalisere på individnivå fordi resultatene er i tråd med teoretiske begrunnelser, og det er derfor naturlig å anta at funnene er like for befolkningen som helhet. ESS opererer med en stor utvalgsstørrelse som reduserer feilmarginen. Det er derimot grunn til å tro at resultatene bare kan generaliseres til innbyggere i land med like karakteristikk som de landene som inngår i denne analysen, siden land med lavere utvikling vil ha ulike erfaringer og preferanser enn de europeiske landene.

5 Politisk tillit og korrupsjon i europeisk kontekst

Europa anses som en rimelig homogen verdensdel, men det er viktig å påpeke at regionen og dermed landene inkludert i denne oppgaven har enkelte betydelige institusjonelle ulikheter. Grad av korrupsjon og politisk tillit vil dermed variere og opptre ulikt i ulike land. I dette kapittelet vil jeg bruke empiri og se nærmere på nivået av politisk tillit og korrupsjon i de europeiske landene som er inkludert i analysen. Det er interessant å vite noe om hvordan situasjonen er i de aktuelle landene før en analyserer sammenhengen mellom de to fenomenene.

5.1 Gjennomsnittlig politisk tillit

Europeiske land er kjent for å ha relativt høy politisk tillit sammenlignet med andre land i verden. Tabell 5.1 viser gjennomsnittlig politisk tillit for alle landårene som benyttes i oppgaven. Tabellen viser at det er noe variasjon i landenes gjennomsnittlige politiske tillit, og at tilliten også varierer fra år til år. Gjennomsnittsverdien for politisk tillit for alle landene samlet er 11,13 på en skala fra 0-30.

Ut ifra tabellen ser vi at det er de nordiske landene⁹ i tillegg til Sveits, Nederland og Luxemburg som har høyest gjennomsnittlig politisk tillit uavhengig av årstall. Dette stemmer overens med det Listhaug og Ringdal (2008), som gjennom sin forskning har funnet at de nordiske landene generelt har høyere tillit enn resten av Europa. Disse landene er regnet blant de rikeste landene i Europa, og har ikke blitt påvirket av finanskrisen i like stor grad som resten av Europa. Hvilke land som har lavest politisk tillit avhenger noe av hvilket årstall en ser på, men generelt kan en se at Bulgaria, Kroatia, Polen, Portugal og Ukraina generelt ligger på et lavere nivå enn de andre landene. Alle disse landene er gamle Sovjet-stater¹⁰ og hadde autoritære styresett for kun 25 år siden, og enkelte av dem regnes fremdeles ikke som stabile demokrati. Dette er i tråd med Listhaug og Aardal (2011) som fremmer at nye demokrati har lavere politisk tillit enn etablerte demokrati.

Tabellen viser også at enkelte land viser relativt stor variasjon i politisk tillit fra år til år. Ukraina viser en kraftig nedgang i politisk tillit fra 12,01 i 2004 til 6,60 i 2006, før tilliten synker videre til 4,75 to år senere. I 2010 er tilliten oppe på 5,76. Denne markante nedgangen

⁹ Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island

¹⁰ Gamle Sovjet-stater i utvalget: Ukraina, Russland, Kosovo, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia, Estland, Kroatia og Ungarn

kan tenkes å skyldes urolighetene rundt Oransjerevolusjonen som oppsto i Ukraina i slutten av 2004.

Kypros, Spania, Portugal og Hellas opplever en nedgang i politisk tillit fra 2008 til 2010, noe som forventes å skyldes finanskrisen som rammet disse landene spesielt hardt. De nordiske landene samt Storbritannia, Østerrike forholder seg stabilt, og noen opplever faktisk en økning i politisk tillit. De andre landene har relativt stabil politisk tillit.

Tabell 5.1: Gjennomsnittlig politisk tillit

Land	2004	2006	2008	2010	2012
Østerrike	11,42	11,50	-	-	-
Belgia	13,23	13,72	12,6	12,19	13,55
Bulgaria	-	5,54	5,12	6,36	5,69
Sveits	14,94	15,50	15,43	15,62	16,39
Kypros	-	14,42	14,41	11,55	8,26
Tsjekkia	8,65	-	8,88	8,58	8,45
Tyskland	10,61	10,75	11,66	10,02	12,37
Danmark	17,55	17,71	17,80	16,08	16,64
Estland	10,53	11,54	10,39	11,25	10,39
Spania	12,51	12,03	11,68	9,76	7,20
Finland	15,89	15,92	15,82	14,35	15,63
Frankrike	11,15	10,86	11,44	10,44	-
Storbritannia	11,52	11,11	11,50	11,06	11,61
Hellas	11,79	-	8,53	4,75	-
Kroatia	-	-	7,36	5,61	-
Ungarn	8,98	8,43	6,46	10,50	-
Irland	12,62	12,51	10,27	9,82	9,67
Island	-	-	-	-	11,58
Italia	10,87	-	-	-	-
Luxemburg	15,90	-	-	-	-
Nederland	14,14	15,52	15,99	15,87	15,47
Norge	13,99	14,58	15,17	15,89	16,53
Polen	6,14	6,86	7,52	8,57	7,33
Portugal	7,90	8,81	8,29	6,88	6,11
Russland	-	9,06	10,23	9,64	9,25
Sverige	13,92	14,74	15,16	16,47	15,54
Slovenia	10,43	10,68	11,29	7,48	7,47
Slovakia	8,20	11,41	11,29	8,69	8,63
Ukraina	12,01	6,60	4,75	5,76	-
Kosovo	-	-	-	-	7,46

Manglende verdier skyldes at landene har manglet i ESS gjeldende år. Variasjonsbredde (0-30).

5.2 Korrupsjon i Europa

Korrupsjon har tidligere ofte kun blitt nevnt i sammenheng med autoritære stater, utviklingsland og ikke-demokratiske land, men i senere tid har problemet med utbredt korrupsjon også blitt et viktig tema i Europa som absolutt ikke er immun for denne realiteten. Korrupsjon varierer i omfang fra land til land, men påvirker alle landene i Europa. Problemet med korrupsjon har tidligere ikke blitt tatt på alvor, og har ført til at korrupsjonsforebygging ikke ha vært en politisk prioritering for mange land i regionen. Dette har muligens ført til den økende graden av korrupsjon sett de siste tiårene.

Tabell 5.2: Korrupsjonsindeks (CPI)

Land	2003	2005	2007	2009	2011
Østerrike	2	1,3	-	-	-
Belgia	2,4	2,6	2,9	2,9	2,5
Bulgaria	3,9	6	5,9	5,2	6,7
Sveits	1,2	0,9	1	1	1,2
Kypros	3,9	4,3	4,7	3,4	3,7
Tsjekkia	6,1	5,7	4,8	5,1	5,6
Tyskland	2,3	1,8	2,2	2	2
Danmark	0,5	0,5	0,6	0,7	0,6
Estland	4,5	3,6	3,5	3,5	3,6
Spania	3,1	3	3,3	3,9	3,8
Finland	0,3	0,4	0,6	1,1	0,6
Frankrike	3,1	2,5	2,7	3,1	3
Storbritannia	1,3	1,4	1,6	2,3	2,2
Hellas	5,7	5,7	5,4	6,2	6,6
Kroatia	6,3	6,6	5,9	5,9	6
Ungarn	5,2	5	4,7	4,9	5,4
Irland	2,5	2,6	2,5	2	2,5
Island	-	-	-	-	1,7
Italia	4,7	-	-	-	-
Luxemburg	1,3	-	-	-	-
Nederland	1,1	1,4	1	1,1	1,1
Norge	1,2	1,1	1,3	1,4	1
Polen	6,4	6,6	5,8	5	4,5
Portugal	3,4	3,5	3,5	3,2	3,9
Russland	7,3	7,6	7,7	7,8	7,6
Sverige	0,7	0,8	0,7	0,8	0,7
Slovenia	4,1	3,9	3,4	3,4	4,1
Slovakia	6,3	5,7	5,1	5,5	6
Ukraina	7,7	7,4	7,3	7,8	7,7
Kosovo	-	-	-	-	7,1

Manglende verdier skyldes at landene har manglet i ESS gjeldende år.

Variasjonsbredde (0-10). Indeksen er reversert og høye verdier representerer dermed høy korrupsjon.

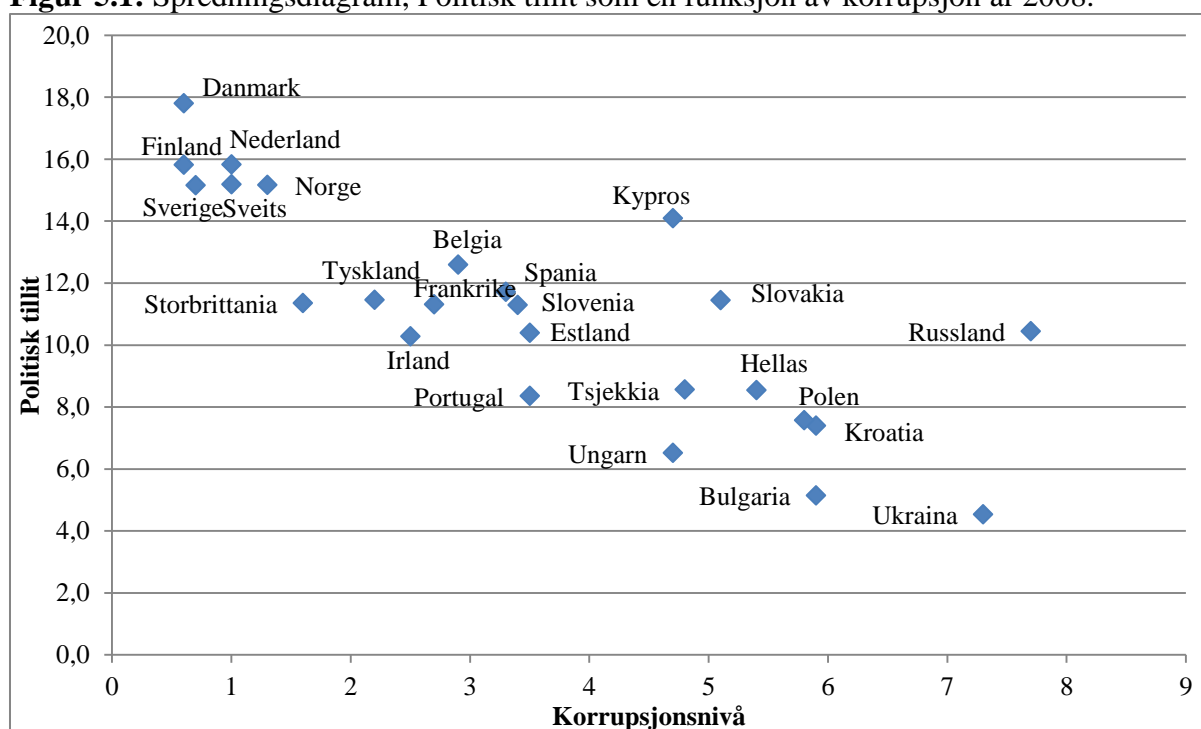
Tabell 5.2 viser verdier på korrupsjonsindeksen (CPI) for landene som er med i analysen. Europa har et relativt lav korrupsjonsnivå, men en ser at enkelte land skiller seg ut med høy korrupsjon. Tabellen viser reversert korrupsjonsindeks og høye verdier representerer dermed full korrupsjon. De fleste landene synes å ha et relativt stabilt korrupsjonsnivå, som ikke har endret seg nevneverdig fra 2003 til 2011. På topp, med minst korrupsjon, ligger de nordiske landene, samt Nederland og Sveits. Altså omtrent de samme landene som har høyest gjennomsnittlig politisk tillit. Vi ser også her at de gamle Sovjet-statene skiller seg ut med tanke på korrupsjonsnivå. Russland og Ukraina er ifølge Transparency International de landene med høyest grad av korrupsjon, henholdsvis 7,6 og 7,7 i 2011. Ukraina viste også lav politisk tillit, mens Russland faktisk har relativt høy politisk tillit (omtrent 9).

I 2014 kom EUs første korrupsjonsrapport ut, der de har undersøkt hvordan EU-landene jobber med anti-korrupsjonsarbeid for å sette fokus på problemet med korrupsjon. De fremmer at selv om planer for korrupsjonsforebyggelse er relativt velutviklet på tvers av Europa, er det mangler i de fleste lands arbeid mot korrupsjon. Dette er Transparency International enig i, «All countries in Europe, even those usually considered to be cleanest of the clean, have some deficits in their anti-corruption frameworks» (Mulcahy 2012:9). Alle landene har signert og ratifisert FN konvensjonen mot korrupsjon, bortsett fra Tyskland og Tsjekia, og alle medlemmer av OECD har ratifisert konvensjonen som omhandler korrupsjonsbekjempelse.

5.3 Forholdet mellom korrupsjon og politisk tillit

Figur 5.1 viser et spredningsdiagram med den avhengige variabelen POLITISK TILLIT og makrovariabelen KORRUPSJON. Figuren forteller oss noe om hvordan forholdet mellom de variablene utfolder seg, og hvordan grad av politisk tillit kan være en funksjon av korrupsjonsnivå (Field 2005:113). Denne figuren bruker korrupsjonsverdier fra 2007 og verdi på politisk tillit fra 2008. Spredningsdiagram som illustrerer sammenhengen mellom korrupsjon og politisk tillit for de andre årstallene kan ses i appendiks A.

Figur 5.1: Spredningsdiagram, Politisk tillit som en funksjon av korrupsjon år 2008.

Figuren viser det samme som ble nevnt i forrige delkapittel, land med lav korrupsjon har ofte høy politisk tillit, mens land med høyere korrupsjon opplever lavere gjennomsnittlig politisk tillit. Figuren viser at Danmark er det landet med både høyest nivå av tillit og lavest nivå av korrupsjon i 2008. Enkelte land skiller seg ut, for eksempel Kypros som har relativt høy politisk tillit (14) selv med relativt høy korrupsjon (5). Russland har omtrent dobbelt så høy gjennomsnittlig politisk tillit som Ukraina, selv om de har omtrent lik grad av korrupsjon. Figuren viser altså en tendens til at det er en negativ sammenheng mellom korrupsjon og politisk tillit, men for å fastslå om denne sammenhengen er signifikant må det gjennomføres en regresjonsanalyse, der effekten av korrupsjon blir kontrollert for andre variabler.

6 Analyse

I dette kapittelet vil resultatene fra flernivåanalysen presenteres. Modellen analyserer korrelasjonen mellom nivå av korrupsjon og politisk tillit, samt kontrollvariablers påvirkning. Dette kapittelet er strukturert på følgende måte: først diskuterer jeg på hvilket grunnlag jeg estimerer flernivåmodellen, tar hensyn til om flernivåanalyse er passende for å undersøke variasjon mellom land når det gjelder politisk tillit. Etter å ha etablert en forståelse av dette, redegjør jeg for den analytiske strategien brukt i hver analyse. Resultatene blir deretter presentert og diskutert.

6.1 Flernivåmodellen

Som nevnt i metodekapittelet benyttes det her random intercept versjon av flernivåanalyse, og det forventes dermed at effekten av variablene er lik og at regresjonslinjene vil ha samme stigningstall, men at konstantleddene varierer mellom nivå-2 og i dette tilfellet også nivå-3 enheter (Hox 2010; Strabac 2007:184). Analysen inkluderer 177135 individer, 118 landår og 30 land. Et såpass stort utvalg gjør det mulig å inkludere flere variabler på nivå-2, men det er viktig å tenke på at det kun er 30 ulike land og at landårene ikke er uavhengige observasjoner (Hox 2010:233).

Analysens struktur er en nedenfra og opp tilnærming, som innebærer å bygge modellen ved å gradvis legge til flere variabler. Dette er ifølge Hox (2010:55-56) en bedre fremgangsmåte enn å bygge analysen motsatt. Først estimeres nullmodellen¹¹, uten forklaringsvariabler, for å finne andelen av variasjon i politisk tillit på de ulike nivåene i analysen. Likningen til nullmodellen ser slik ut:

$$\gamma_{ijk} = \beta_0 + e_{ijk} + u_{0jk} + v_{0k} \quad (1)$$

γ_{ijk} er verdien av den avhengige variabelen for et individ i fra årstall j og landet k . β_0 er regresjonskonstanten (lik det totale gjennomsnittet for utvalget) i den tomme modellen. e representerer nivå-1 restleddet, u representerer nivå-2 restleddet og v representerer nivå-3 restleddet. Verdien av den avhengige variabelen for en respondent i fra årstall j og fra landet k er lik det totale gjennomsnittet pluss differansen mellom gjennomsnittet i årstall j og land k og det totale gjennomsnittet og pluss differansen mellom den observerte (virkelige) verdien av

¹¹ Nullmodellen er ikke inkludert i regresjonstabellen.

den avhengige variabelen og landets gjennomsnitt. Vi opererer altså med tre restledd, et fra hvert nivå.

6.2 Er flernivåanalyse hensiktsmessig?

For å avgjøre om bruk av flernivåanalyse er hensiktsmessig må en regne ut hvor mye av variansen i avhengig variabel som finnes på de ulike nivåene. Fra nullmodellen estimerer vi det totale gjennomsnittet, og variansen til de tre nivåene. Variansen til nivå-1 kan vi betegne som $\text{Var}(e)$, nivå-2 som $\text{Var}(u_0)$ og nivå 3 som $\text{Var}(v_0)$ og (Strabac 2007). Estimeringene lar oss avgjøre om korrupsjon er en signifikant forklaringsfaktor for politisk tillit når vi lar skjæringspunktene variere på tvers av land.

Variansen til nivå-1 feilleddet $\text{Var}(e_{ijk})$ er 34,99, variansen til nivå-2 feilleddet $\text{Var}(u_{0jk})$ er 1,92, og variansen til feilleddet på nivå-3 $\text{Var}(v_{ok})$ er 8,97. Ut fra dette er VPC (variansdelingskoeffisienten) beregnet. VPC^{12} i nullmodellen er 19,5 % på landnivå og 4,2 % på landårnivå. Dette indikerer at 76,3 % av variansen i politisk tillit forklares på individnivå, 4,2 % på landår, og 19,5 % forklares mellom landene. Oppsummert forklares mesteparten av variansen i politisk tillit på individ nivå, og tilsier at forskjeller mellom folk har mer betydning en forskjeller mellom årstall og land. Men det er også en substansiell forskjell mellom land. 19,5 % regnes som relativt mye siden så lite som 5 % kontekstuell varians antas som substansielt (Rahn og Rudolph 2005). Forskjeller mellom årstall er mindre, men også mye mindre relevant, siden lav varians her ikke er metodologisk relevant for å kunne teste for effekter på midterste nivå. Den store andelen av kryss-nasjonal varians støtter bruk av flernivåanalyse.

¹² VPC formelen til variansdelingskoeffisienten er: $\text{VPC}(\text{nivå-2}) = \text{Var}(u_{0jk}) / \text{Var}(e_{ijk}) + \text{Var}(u_{0jk}) + \text{Var}(v_{ok})$ og $\text{VPC}(\text{nivå-3}) = \text{Var}(v_{ok}) / \text{Var}(e_{ijk}) + \text{Var}(u_{0jk}) + \text{Var}(v_{ok})$ (Strabac 2007:194). VPC kalles også «intra-class correlation (ICC)» (Hox 2002:15).

6.3 Resultater

Tabell 6.1: Random Intercept modell med tre nivå: individ, landår og land. Avhengig variabel: POLITISK TILLIT.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Konstant	-2,296*** (0,225)	-1,837*** (0,257)	-1,103** (0,364)	-4,819** (2,401)	0,846 (3,334)
Nivå-1					
Tilfredshet demokrati	0,821*** (0,006)	0,821*** (0,006)	0,821*** (0,006)	0,821*** (0,006)	0,821*** (0,006)
Politisk interesse	1,042*** (0,014)	1,042*** (0,014)	1,042*** (0,014)	1,042*** (0,014)	1,042*** (0,014)
Stemme giver ^a	0,692*** (0,002)	0,692*** (0,029)	0,692*** (0,029)	0,692*** (0,029)	0,692*** (0,029)
Velferd	0,302*** (0,002)	0,302*** (0,002)	0,301*** (0,002)	0,302*** (0,002)	0,301*** (0,002)
Mellommenneskelig tillit	0,155*** (0,006)	0,155*** (0,002)	0,155*** (0,002)	0,155*** (0,002)	0,155*** (0,002)
Inntekt	-0,012 (0,015)	-0,012 (0,015)	-0,012 (0,015)	-0,012 (0,015)	-0,012 (0,015)
Kvinne ^b	0,427*** (0,022)	0,427*** (0,022)	0,427*** (0,022)	0,427*** (0,022)	0,427*** (0,022)
Utdanning	0,011*** (0,003)	0,011*** (0,003)	0,011*** (0,003)	0,011*** (0,003)	0,011*** (0,003)
Alder	-0,047*** (0,003)	-0,047*** (0,003)	-0,047 (0,003)	-0,047 (0,003)	-0,047 (0,003)
Alder ²	0,0004*** (0,00003)	0,0004*** (0,00003)	0,0004*** (0,00003)	0,0004*** (0,00003)	0,0004*** (0,00003)
Tidskontroll					
2006 ^c		-0,328 (0,208)	-0,358 (0,207)	-0,348 (0,209)	-0,353 (0,207)
2008 ^c		-0,222 (0,204)	-0,249 (0,203)	-0,271 (0,209)	-0,226 (0,207)
2010 ^c		-0,737*** (0,204)	-0,738** (0,203)	-0,573** (0,244)	-0,838** (0,264)
2012 ^c		-1,060*** (0,214)	1,071*** (0,213)	-0,923*** (0,242)	-1,157*** (0,258)
Nivå-2					
Korrupsjon			-0,200** (0,074)		-0,239** (0,099)
Velferd ^d				0,332 (0,265)	-0,201 (0,341)
<hr/>					
Var (e _{ijk})	22,165 (0,074)	22,165 (0,074)	22,165 (0,074)	22,114 (0,075)	22,165 (0,074)
Var (u _{0jk})	0,618 (0,096)	0,45 (0,071)	0,447 (0,070)	0,457 (0,072)	0,446 (0,070)
Var (v _{0k})	0,977 (0,317)	0,977 (0,299)	0,776 (0,246)	0,879 (0,276)	0,772 (0,246)
Log Likelihood	1061098	1061069	1061063	1061068	1061062
-2LL endring	676210***	58***	70*** 12***	60*** 2	72*** 14***

^a referansekategori: stemte ikke ved forrige valg, ^b referansekategori: Mann, ^c Referansekategori: 2004, ^dVariabelen er multiplisert med 10. Nivå-1 N: 177135, nivå-2 N: 118, nivå-3 N: 30. Standardfeil i parentes. ***p<0,01, **p<0,05, *p<0,1. Modell 3-5 er testet opp mot både modell 1 og modell 2. Modell 5 er også testet opp mot modell 3: 2, ikke signifikant.

Tabell 6.1 viser flernivåmodellen som analyserer sammenhengen mellom nivå av korrupsjon og politisk tillit, kontrollert for en rekke andre forklaringsvariabler. Etter nullmodellen ble det kjørt en modell kun med individnivåvariabler, både for å unngå «Hauser's contextual fallacy», og for å finne ut hvor mye av nivå-2 variansen som forklares av kompositoriske effekter¹³. I modell 2, har jeg lagt til tidskontroll variablene, modell 3 inkluderer makrovariabelen KORRUPSJON, modell 4 inkluderer makrovariabelen VELFERD, og modell 5 inkluderer begge makrovariablene sammen. Regresjonslikningen for modell 5 ser slik ut:

$$\begin{aligned}
 Y_{ijk} = & \beta_0 + \beta_1 X_{1ijk} + \beta_2 X_{2ijk} + \beta_3 X_{3ijk} + \beta_4 X_{4ijk} + \beta_5 X_{5ijk} + \beta_6 X_{6ijk} + \beta_7 X_{7ijk} \\
 & + \beta_8 X_{8ijk} + \beta_9 X_{9ijk} + \beta_{10} X_{10jk} + \beta_{11} X_{11jk} + \beta_{12} X_{12jk} + \beta_{13} X_{13jk} + \beta_{14} X_{14jk} \\
 & + \beta_{15} X_{15jk} + e_{ijk} + u_{0jk} + v_{0k}
 \end{aligned}$$

Der β_1 β_2 ... β_n er stigningstallet til variablene og e, u og v er restleddene til de tre nivåene.

Alle variabler på individnivå, bortsett fra INNTEKT, er signifikant på 0,001 nivå i samtlige modeller. TILFREDSHET MED DEMOKRATIET viser en signifikant positiv sammenheng med politisk tillit, noe som tilsier at respondenter som er tilfreds med demokratiet i landet vil ha høyere politisk tillit enn respondenter som ikke er tilfreds med demokratiet. B-koeffisienten på 0,821 illustrerer endring i politisk tillit ved en enhets økning i variabelen. Det vil si at en som er ekstremt tilfreds med demokratiet (10) vil ha (0,821*10) 8,21 høyere tillit på skalaen fra 0-30 enn en som er ekstremt utilfreds med demokratiet (0), noe som er en stor forskjell.

Variabelen STEMMEGIVER viser at respondenter som stemte ved siste nasjonale valg har høyere politisk tillit enn de som ikke stemte. B-koeffisienten har en verdi på 0,692, som er ensbetydende med at de som stemte ved forrige valg har 0,692 høyere skalaverdi på politisk tillit. Modellen viser også at POLITISK INTERESSE har en positiv sammenheng med politisk tillit. En respondent som har svart høyeste verdi (4) på politisk interesse har (1,042*4) 4,168 høyere skalaverdi på avhengig variabel enn de som har svart laveste verdi (1). Disse variablene benyttes som mål på politisk engasjement, og resultatene indikerer at engasjerte individer har høyere politisk tillit enn uengasjerte individer.

¹³ Hauser (1970) kritiserte kontekstuell analyse og brukte begrepet kontekstuell feilslutning for å beskrive fenomenet av at kontekstuelle effekter ofte mangler substans siden de var gjenstand for mangelfullt spesifiserte individnivå modeller.

Effekten av VELFERD med en B-koeffisient på 0,302 viser at en enhets økning i tilfredshet med velferden i landet vil øke politisk tillit på en skala fra 0-30 med 0,302. Individer som er ekstremt tilfreds med velferden i landet vil ha $(0,302*30)$ 9,06 høyere verdi enn en person som er ekstremt lite tilfreds.

Individer med høy tilfredshet vil dermed ha relativt mye høyere politisk tillit i forhold til individer med lav tilfredshet. Videre vises det at økt SOSIAL TILLIT også har en positiv sammenheng med politisk tillit. Det indikeres at kvinner i utvalget har høyere politisk tillit enn menn og at tilliten øker med økende utdanningslengde. INNTEKT viser en tendens mot negativ sammenheng med POLITISK TILLIT, noe som indikerer at respondenter som lever komfortabelt med nåværende inntekt har lavere nivå av politisk tillit i forhold til respondenter som føler det er veldig vanskelig å leve med nåværende inntekt. Denne variabelen er derimot ikke statistisk signifikant, og kan ikke generaliseres til populasjonen.

Effekten av alder må tolkes av variablene ALDER og ALDER². ALDER viser en negativ effekt, noe som tilsier at økende alder fører til lavere politisk tillit, mens ALDER² indikerer en kurvelinær effekt. Ved bruk av Thranes formel¹⁴ finner jeg ut at toppunktet for aldersvariabelen er 58,7. Det vil si at politisk tillit minker med alderen til folk er 58 år, og folk etter 58 år får økt tillit med økt alder. Effekten av alder er illustrert i figur A5 i appendiks.

Modell 2 inkluderer dummyvariablene for ESS-runde i tillegg til individvariablene. Dummysettet fungerer som en tidskontroll og måler varians i politisk tillit som ikke allerede forklares av de andre variablene som er inkludert i analysen. Dummyene kan fange opp effekter av makrovariabler som ikke er inkludert i modellen, det vil si at i modell 2 kan dummyene muligens fange opp effekten av korrupsjonsnivå. Dummyvariablene måler tillitsnivå i respektive årstall sammenlignet med referansekategorien år 2004. Disse variablene viser en kontinuerlig nedgang i politisk tillit fra 2004 til senere år. Denne nedgangen er først signifikant i 2010 og 2012, der vi også ser at nedgangen er sterkere. Respondenter fra ESS 6 (2012) har gjennomsnittlig 1,060 lavere verdi av politisk tillit enn respondentene fra ESS2 (2004).

Etter modellen med individvariabler og dummyvariabler for tid, ble makrovariablene inkludert i separate modeller. Disse modellene viser effekten av de ulike målene hver for seg, og lar oss se hvordan denne effekten endres når det kontrolleres for begge i modell 5. Effekter av variabler på nivå-2 må tolkes litt annerledes enn effektene av nivå-1 variabler.

¹⁴ Thranes formel: $-b_1/2*b_2$

Modell 3 inkluderer makromålet KORRUPSJON, som er den mest interessante variabelen i denne analysen. Inkludering av denne variabelen lar oss vurdere om et lands korrupsjonsnivå påvirker individers grad av politisk tillit, eller om det kun er individkarakteristikker som avgjør dette. B-koeffisienten til KORRUPSJON har en verdi på -0,200 og er signifikant på 0,05 nivå. Dette indikerer at korrupsjonsnivå har en negativ sammenheng med politisk tillit. Land med høyere grad av korrupsjon vil ha en gjennomsnittlig lavere grad av politisk tillit. Landene i utvalget her har korrupsjonsverdi fra 0,3 til 7,8, der høyest korrupsjonsverdi er 7,8.

Ved å benytte gjennomsnittsverdier på alle forklaringsvariabler¹⁵, bortsett fra variabelen korrupsjon som får variere, kan vi predikere nivå av politisk tillit i de ulike landene. De predikerte verdiene¹⁶ viser gjennomsnittlig verdi på politisk tillit for menn, fra 2004, som ikke har deltatt ved forrige valg og har gjennomsnittlig verdi på alle andre variabler. Ukraina var det landet med høyest korrupsjon i 2004 med en verdi på 7,7. Predikert nivå av politisk tillit for Ukraina er 9,73 på skalaen fra 0-30. Landet med minst korrupsjon var Finland (0,3) og predikert verdi av politisk tillit er 11,5. De predikerte verdiene viser at individer med like individ-karakteristikker, og likt velferdsnivå vil ha ulikt nivå av politisk tillit basert på hvilket land de kommer fra, og at verdien avhenger av landets korrupsjonsnivå. Dette indikerer at folk i høyere grad stoler på myndighetene hvis de viser god statlig ytelse i form av lav korrupsjon.

Modell 4 inkluderer kontrollvariabelen VELFERD som ikke viser noen signifikant sammenheng med politisk tillit. Når de to makrovariablene blir inkludert i samme modell ser vi også lik effekt, KORRUPSJON viser en signifikant negativ sammenheng med politisk tillit, mens VELFERD ikke viser en signifikant effekt. Effekten av Korrupsjon blir sterkere når mål på velferd inkluderes. Effekten av VELFERD endres fra positiv i modell 4 til negativ i modell 5, dette indikerer at et lands velferdsnivå ikke har stor påvirkning på individers tillitsnivå.

Som en sensitivitetsanalyse har jeg gjennomført modeller uten enkelte land¹⁷. I første omgang gjennomførte jeg modellen uten de fire mest korrupte landene i utvalget (Russland, Ukraina, Bulgaria og Hellas) for å se om dette vil påvirke resultatet nevneverdig. Jeg forsøkte også å gjennomføre modellen uten de fire minst korrupte landene. Det er problematisk og utelate

¹⁵ Dummyvariabler benytter referansekategori.

¹⁶ Predikert ut fra modell 5

¹⁷ Se Appendiks C for regresjonsmodeller.

mange land fra analysen, da utvalget kun inneholder 32 land. Fire land regnes derimot som tilfredsstillende, da utvalget ikke blir nevneverdig mye mindre.

Individvariablene viser omtrent lik effekt som i den forrige analysen, det er kun inntektsvariabelen som ikke viser en signifikant sammenheng med avhengig variabel. Korrupsjonsvariabelen viser en signifikant sammenheng med politisk tillit (-0,279) når den er inkludert alene. VELFERD blir ikke signifikant verken når den inkluderes alene eller sammen med KORRUPSJON. KORRUPSJON er fremdeles signifikant (-0,270) når den inkluderes sammen med VELFERD. Dette viser at korrupsjonsvariabelen også har en effekt i dette utvalget. I modellen uten de fire minst korrupte landene (Danmark, Finland, Norge og Sverige) viser individvariablene fremdeles lik effekt. Korrupsjonsvariabelen viser en signifikant sammenheng med politisk tillit både når den inkluderes alene (-0,243) og når den inkluderes sammen med VELFERD (-0,279). Disse testene indikerer at land med ekstremverdier ikke påvirker resultatene i stor grad.

7 Diskusjon

Hensikten med denne oppgaven var å undersøke om det er en sammenheng mellom korrupsjon og politisk tillit i Europa og jeg undersøker dermed kontekst-spesifikke effekter på politisk tillit. Jeg baserte analysen på at folks politiske tillit blir påvirket av korrupsjonsnivået i landet. Dette kapittelet oppsummerer analysens nøkkelfunn, samt diskuterer hypotesene og teoretiske implikasjoner. Resultatet fra variabelen som måler korrupsjon er det mest interessante i denne analysen, og vil bli viet mest plass. Også det uventede funnen for velferds påvirkning på politisk tillit må diskuteres. Individvariablene viser alle forventede funn, men jeg gir også plass til en diskusjon av disse til slutt. Først vil jeg derimot diskutere tidsaspektet.

Dummyvariablene for tid inkludert i analysen viser en nedgang i politisk tillit fra 2004 til 2012 for utvalgslandene. Nedgangen blir større for hver ESS-runde, men er først signifikant i 2010 og 2012. Det vil si at selv kontrollert for andre forklaringsvariabler, oppleves det en nedgang i politisk tillit. Dette stemmer med Dalton og Wattenberg (2000) som finner en nedgang i tillit i avanserte industrialiserte demokratiske land. Selv om tidsaspektet ikke er hovedfokus i oppgaven, er det interessant at analysen indikerer en nedadgående trend i politisk tillit. Om dette skyldes naturlige svingninger, som Van de Walle, Van Roosbroek og Bouckart (1999) mener, er vanskelig å si noe om. Det er også vanskelig å gi et svar på hvorfor denne nedgangen skjer, men flere forskere (f.eks. Torcal og Montero 2006) mener at dette skyldes at folk generelt har blitt mer skeptiske til myndighetene. At nedgangen først er signifikant de siste to årene, kan muligens skyldes finanskrisen som rammet Europa samt resten av verden i 2008-2009. Økonomiske nedgangstider har vist seg å ha en negativ sammenheng med politisk tillit, særlig hvis individer ikke er tilfreds med hvordan myndighetene takler situasjonen og at de ikke forventer forbedring (Fiorina 1978; Mackuen, Erikson og Stimson 1992). Tidligere forskning har også vist indikasjoner på at finanskrisen har ført til lavere politisk tillit i Europa (Kroknes 2013). At dette er hele årsaken til nedgangen som ses her er ikke sannsynlig, siden det oppleves tendens til nedgang også før finanskrisen. Det kan derimot tenkes at krisen har forsterket en eventuell nedadgående trend. Om dette også gjelder tillit til mer spesifikke nivåer av tillit kan heller ikke denne analysen si noe om.

I tillegg til at analysen viser en nedadgående politisk tillit over tid, finner jeg også at lands korrupsjonsnivå har en signifikant sammenheng med politisk tillit. Variabelen KORRUPSJON viser en negativ sammenheng med politisk tillit etter kontroll av andre variabler, både på individnivå og makronivå. Jeg finner også at effekten av korrupsjon blir sterkere når den inkluderes sammen med kontrollvariabelen VELFERD. Dette indikerer at hypotese *H1*. *Individer fra land med høy korrupsjon vil ha gjennomsnittlig lavere politisk tillit enn individer fra land med lav korrupsjon* kan beholdes. Dette stemmer overens med tidligere teori og tidligere forskning som fremmer at korrupsjon påvirker individers holdninger til styresmaktene og at innbyggere i land med høyere grad av korrupsjon gir en lavere evaluering av det politiske systemet og har en lavere tillit til politiske systemer og politikere (Morris og Klesner 2010; Anderson og Tverdova 2003; Doig og McIvor 1999).

Dette gir støtte til den instrumentelle teorien (Dalton 1999; Letki og Evans 2005; Mishler og Rose 2001), som sier at grad av politisk tillit ikke blir avgjort av kulturelle normer og verdier, men heller av politiske faktorer. Dette er positivt for myndighetene, da det er lettere å ta grep for å forbedre tilliten til landets befolkning. Siden korrupsjonsnivå påvirker politisk tillit på en negativ måte, er det nødvendig at myndighetene fokuserer mer på forebygging og forhindring av korrupsjon. EUs korrupsjonsrapport mener at de fleste av medlemslandene har etater for å forebygge korrupsjon, men at de trenger større fokus på korrupsjonsforhindring og at de må ha bedre mål og kontrollmekanismer for å sikre at de når målene sine.

Resultatene indikerer at statlig ytelse, her målt av korrupsjonsnivå, har substansiell effekt på nivå av politisk tillit. Dette er i tråd med Rothstein som hevder det ikke hovedsakelig er grad av demokratisk styresett som avgjør om individer har tillit til myndighetene eller ikke, men at det i større grad er hva staten faktisk gjennomfører. Han setter det hele på spissen og skriver «(...whereas what happens on the input side usually has little consequences for individual citizens, what the state does on the output side may be life threatening”) (Rothstein 2009:325). Dette indikerer at statens intensjoner har mindre å si enn faktisk ytelse, og at det blant annet er fravær av korrupsjon som er avgjørende for grad av tillit og legitimitet, ikke hva staten evt. gjør for å forhindre korrupsjon. Dette betyr derimot på ingen måte at demokratiet er uviktig, demokratiske valg er avgjørende for å skape offentlig debatt og for å bidra med kunnskap til landets innbyggere. Demokratiet gjør det også mulig å avsette «dårlige» ledere (Rothstein 2009).

Kontrollvariabelen VELFERD viste ingen signifikant effekt på politisk tillit, verken alene eller sammen med korrupsjonsvariabelen. Dette var et overaskende funn siden tidligere forskning (Listhaug og Ringdal 2008) antyder at et lands velferdsnivå har en positiv sammenheng med politisk tillit. Det er også naturlig å anta at individer som bor i land med høy velferd er mer tilfreds med myndighetenes ytelse og dermed har høyere politisk tillit enn individer som bor i land med lav velferd. Variabelen viste en positiv effekt når den ble inkludert alene, noe som viser forventet effekt, selv om den ikke var signifikant. Når jeg kontrollerte for korrupsjon, endret velferdsvariabelen fortegn og viste en negativ sammenheng med politisk tillit. Dette er motsatt effekt enn forventet, men siden koeffisienten skiftet fortegn indikerer det at variabelens effekt ligger rundt null, og at den dermed ikke har en substansiell effekt på nivå av politisk tillit. Regresjonsanalysen viser altså ingen kausalsammenheng mellom de to variablene, men en korrelasjonstest (Tabell A1 Appendiks A) viser derimot en signifikant korrelasjon mellom de to variablene. Dette tilsier at det er en sammenheng mellom variablene, men at denne forsvinner når det blir kontrollert for andre forklaringsvariabler.

En mulig årsak til at velferdsnivå ikke har en effekt, kan være at det er vanskelig for innbyggerne å forholde seg til denne typen kontekstuell variabel, eller at det er for lite variasjon i datamateriale til at det gir noe utslag. Europeiske land har generelt et høyt nivå av velferd, og det kan tenkes at det må en betydelig nedgang til for at innbyggerne skal reagere negativt.

I tillegg til å undersøke om makromål på korrupsjon påvirket politisk tillit, var jeg interessert i å se om individmål på statlig ytelse også hadde en påvirkning. For å måle dette benyttet jeg variabelen TILFREDSHET MED DEMOKRATIET, som viste en signifikant positiv sammenheng med politisk tillit. Individer som er mer tilfreds med demokratiet vil ha høyere politisk tillit enn individer som ikke er tilfreds med demokratiet. Dette er i tråd med tidligere forskning som tilsier at individers objektive oppfattelse av mål på statlig ytelse påvirker nivå av tillit i stor grad, i tillegg til faktiske mål. Dette funnet indikerer at hypotese *H2: Individer som er tilfreds med demokratiet vil ha høyere politisk tillit*, også kan beholdes.

Jeg kan dermed fastslå at effektene av korrupsjon på politisk tillit vises både direkte gjennom et lands korrupsjonsnivå og gjennom individuell opplevelse av demokratiet. Individuell opplevelse av statlig ytelse har en direkte påvirkning på folks tanker om staten, og kan være mer viktig enn faktisk situasjon. Folk som har pessimistiske tanker om statlig ytelse (på grunn av opplevelse av høy korrupsjon), kan få lavere politisk tillit.

I følge Ringdal (2013) kan effekten av faktisk situasjon i ekstreme tilfeller forsvinne når man kontrollerer for individuell opplevelse. Dette er ikke tilfellet i denne analysen, der vi ser at både faktisk situasjon og individuell opplevelse har en signifikant effekt. Gilley (2009) hevder at denne typen subjektive mål ikke kan «forklare» grad av tillit da den subjektive oppfattelsen til et individ ikke nødvendigvis reflekterer den objektive situasjonen. Jeg vil i motsetning til Gilley (2009) argumentere for at det er nyttig å anvende både subjektive og objektive mål, fordi det vil gi en større forståelse for hva som faktisk genererer politisk tillit. Målet på individuell opplevelse har som nevnt før, problemer som må tas i betraktning. Den største faren er at den skårer høyt på den samme komponenten som politisk tillit, noe som indikerer at de måler samme fenomen og har grad av korrelasjon. Det er derfor mulig at effekten av variabelen er større, sammenlignet med realiteten. Hvis det finnes et gap mellom folks forventninger og den faktiske situasjonene, bør dette ikke ignoreres. Hvordan myndighetene skal gå frem for å forandre individers oppfatning av demokratiet er ingen lett oppgave, da den subjektive oppfattelsen til et individ som nevnt ikke nødvendigvis reflekterer den objektive situasjonen (Gilley 2009:31).

Varianskomponent-testene viste at mesteparten av variansen i politisk tillit forklares på individnivå. Alle individvariablene viste forventet effekt på den avhengige variabelen, og det ble ingen overraskende funn, bortsett fra inntekt som viste en negativ sammenheng med politisk tillit. Denne effekten var derimot ikke statistisk signifikant, noe som tyder på at individers oppfattelse av inntekt ikke har stor påvirkning på politisk tillit når man kontrollerer for andre variabler.

Analysen viste som tidligere forskning (Aardal 2003; Catterbeg og Moreno 2005; Diven og Constantelos 2011) at politisk engasjerte individer har høyere politisk tillit enn uengasjerte individer. Dette ble både målt av politisk interesse og om respondenten stemte ved forrige nasjonale valg. Analysen viste også at individer med høy menneskelig tillit også har høy politisk tillit, noe som stemmer overens med tidligere forskning som mener at grad av sosial kapital påvirker politisk tillit (Inglehart 1990; Putnam 1993; Fukuyama 1995; Putnam 2000). Jeg finner også at kvinner har noe høyere tillit enn menn, og tilliten øker med økende utdanningslengde. Effekten av alder viste seg å være kurvelineær, med et bunnpunkt på 55,7 år. Individer som er tilfreds med velferdsnivået i landet har høyere politisk tillit enn individer som ikke er tilfreds, som er i tråd med forskning av Inglehart (1990) og Fukuyama (1995). Som diskutert ble ikke makromålet for velferd signifikant, mens individmålet altså blir det.

Dette tyder på at individers egen oppfattelse av velferd har større effekt på deres nivå av politisk tillit enn landets faktiske velferdsnivå.

Et naturlig spørsmål er i hvilken grad økende mistillit representerer en trussel for det representative demokratiet? Dalton (2004) slår fast at den største utfordringen dagens demokratier står overfor ikke er eksterne trusler, men de demokratiske borgerne i seg selv. Det forventes at utviklingen som fører til synkende politisk tillit vil fortsette å undergrave folkelig engasjement og deltakelse, og at lavere tillit kan føre til utfordringer for demokratiets legitimitet (Norris 2009). Dette er derimot kun implikasjoner, fordi det er vanskelig å spå fremtiden. Dette understreker hvor viktige studier av politisk tillit er fordi statene har stort behov for å vite hva de kan gjøre for å begrense den nedadgående trenden.

8 Konklusjon

Denne oppgaven ønsket å undersøke hvordan statlig ytelse, i form av korrupsjonsnivå, kan påvirke individers grad av politisk tillit. Det er viktig å fastslå hva som påvirker grad av politisk tillit fordi en på den måten kan få svar på hvor myndighetene kan, og bør gjøre grep for å øke tilliten blant befolkningen. Å gi et fullstendig svar på hvordan statlig ytelse påvirker tillit, der alle mulige mål på ytelse inngår i samme analyse, er mer eller mindre en umulig oppgave. Jeg valgte derfor kun å se på forholdet mellom grad av korrupsjon og politisk tillit. Fra spredningsdiagrammet som viser sammenhengen mellom korrupsjon og politisk tillit, ser man en tendens til at høye verdier av korrupsjon samsvarer med lave verdier av politisk tillit. For å undersøke denne sammenhengen nærmere ble det gjennomført en flernivåanalyse, der effekten av korrupsjon på politisk tillit ble kontrollert av en rekke kontrollvariabler. Flernivåanalysens resultater viste at korrupsjon har en negativ sammenheng med politisk tillit, selv etter kontroll for andre forklaringsvariabler. Dette indikerer at innbyggere i land med høyere grad av korrupsjon har lavere politisk tillit enn innbyggere i land med lavere grad av korrupsjon.

Analysen viser at det er mye større variasjon i tillit innad i landene, sammenlignet med mellom dem, selv om korrupsjon altså har en effekt. Individuelle karakteristikk har derfor stor betydning for individers grad av politisk tillit. Det er særlig individers subjektive opplevelse av statlig ytelse som har stor påvirkning på grad av tillit. Dette er vanskeligere for staten å påvirke individers opplevelse, men ved å forbedre statlig ytelse vil individers opplevelse sannsynligvis bli mer positiv. Individers tilfredshet med demokratiet har en viktig påvirkning på politisk tillit, da variabelen viste en relativt stor effekt. Dette indikerer at individers oppfattelse av statlig ytelse kan være like viktig, eller kanskje mer viktig sammenlignet med faktisk situasjon.

Teori og tidligere forskning viser at selv om en bør være bekymret for lavere tillit, skyldes det at borgerne generelt har blitt mer kritiske, og lavere tillit er ikke nødvendigvis en trussel for demokratiet som styreform. Individer har blitt mer skeptiske til demokratiske institusjoner og evaluerer de utfallene som staten produserer, men «..the sky is not falling down for democracy» (Norris 1999b:270). Denne oppgaven undersøkte kun de mest spesifikke formene for politisk tillit, og gir ingen svar på hvordan mer diffuse former blir påvirket av korrupsjonsnivå. Det er mer alvorlig hvis mistillit rettes mot kjerneinstitusjoner i det representative demokratiet, for det kan lede til undergraving av demokratiske verdier.

Oppsummert vil jeg si at denne oppgaven bidrar til forståelsen av forholdet mellom korrupsjon og politisk tillit. Korrupsjon er et mål på statlig ytelse og det er rimelig å anta at andre ytelsesmål, som ofte korrelerer med korrupsjon, også påvirker politisk tillit. Det er viktig at landene som sliter med lav politisk tillit er bevisste på hvilke institusjonelle forhold som kan være med på å forklare dette, slik at de kan gjøre noe med det. Oppgavens resultater indikerer at anti-korrupsjonsarbeid er viktig i Europa fremover, og det er viktig at EU har satt fokus på dette. Ved at landene jobber for å få ned korrupsjonsnivået i landet kan dette bidra til at den politiske tilliten vil øke, eller i hvert fall ikke synke ytterligere. Korrupsjon er umulig å bli helt kvitt, men en kan gjøre mer enn i dag for å begrense utbredelsen av fenomenet. Urolighetene i Ukraina de siste årene har vist oss hvor alvorlig mistillit til myndighetene kan være, også i demokratiske europeiske land. Denne oppgaven gir ikke noe svar på hvordan stater på best mulig måte kan bekjempe korrupsjon, da det er en helt annen studie.

Fremtidig forskning bør fortsette med å utforske ulike kontekstuelle variabelers effekt på politisk tillit. En svakhet med denne oppgaven er at ESS ikke tilbyr et individuelt mål på oppfattelse av korrupsjon, noe som hadde vært interessant å se nærmere på. På den måten kunne jeg sagt mer om forholdet mellom faktisk situasjon og individers oppfattelse, enn ved å kun åbenytte mål på tilfredshet med demokratiet. Dette hadde vært interessant å inkludere flere land i undersøkelsen, for da kunne jeg sammenlignet effekten av korrupsjon på politisk tillit på tvers av regioner. Med flere land kunne jeg også inkludert kryss-nivå samspill, og undersøkt om det finnes samspilseffekter. Samt testet effekten av korrupsjon opp mot flere kontrollvariabler. Det bør nevnes at alle landene i Europa ikke er inkludert i denne analysen, og det kan tenkes at analysen hadde vist et annet resultat hvis flere land hadde vært inkludert.

Referanser

- Anderson, Christopher J. og Yuliya V. Tverdova (2003). «Corruption, Political allegiances, and Attitudes toward Government in Contemporary Democracies». *American Journal of Political Science*, Vol. 47(1), 91-109.
- Bardhan, Pranab (1997). “Corruption and Development: A Review of Issues”, *Journal of Economic Literature*, Vol. 35(3), 1320-1346.
- Bouckaert, Geert og Steven Van de Walle (2001). «Government performance and trust in government», *Fremlegg” the Permanent Study Group of Productivity and Quality in the Public Sector”*. EGPA Annual Conference. Vaasa, Finland, side 5-8.
- Bowler, Shaun og Jeffrey A. Karp (2004). «Political Scandals, and Trust in Government». *Political Behavior*, Vol. 26 (3), 271-287.
- Catterberg, Gabriela og Alejandro Moreno (2005). «The Individual Bases og Political Trust: Trends in New and Established Democracies», *International Journal of Public Opinion Research*, Vol. 18(1), 408-443.
- Dahl, Robert (1971). *Polyarchy: Participation and Opposition*. New Halen: Tale University Press.
- Dalton, Russel (1999). “Support in Advanced Industrial Democracies” (s. 57-77) i Pippa Norris (red.): *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance* New York: Oxford University Press.
- Dalton, Russel og Martin P. Wattenberg (2000). «Party Change and the Democratic Process». (s. 261-186) i Russel J. Dalton og Martin P. Wattenberg (red.): *Parties without Partisans. Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press.
- Dalton, Russell J. (2004). *Democratic challenges, democratic choices*. Oxford: Oxford University Press.
- Denters, Bas, Oscar Gabriel og Mariano Torcal (2007). “Political Confidence in Representative Democracies”, (s. 66-87) i Jan Van Deth, José Ramón Montero og Anders Westholm (red.): *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis* Abingdon: Rutledge.
- Diven, Polly og John Constantelos (2011). “The Domestic Foundations of Confidence in the United Nations”. *Peace Studies Journal*, Vol. 4 (2).
- Doig, Alan og Robin Theobald (2000). *Corruption and democratization*. London: Frank Cas.
- Doig, A. og S. McIvor (1999). «Corruption and its control in the developmental context: an analysis and selective review of the literature». *Third World Quarterly*, Vol. 20(3), 657-676.
- Easton, David (1965). *A System Analysis of Political Life*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Easton, David (1975). “A Reassessment of the Concept of Political Support”. *British Journal of Political Science*, Vol. 5, 435-57.
- European Commission (2014). “Report from the Commission to the Council and the European Parliament”. Brussel 3.2.2014, COM(2014) 38 final.
- ESS runde 6: European Social Survey runde 6 Data (2013). Utgave 1.2. arkiv, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- ESS runde 5: European Social Survey runde 5 Data (2010). Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- ESS runde 4: European Social Survey runde 4 Data (2008). Utgave 4.0. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- ESS runde 3: European Social Survey runde 3 Data (2006). Utgave 3.3. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.

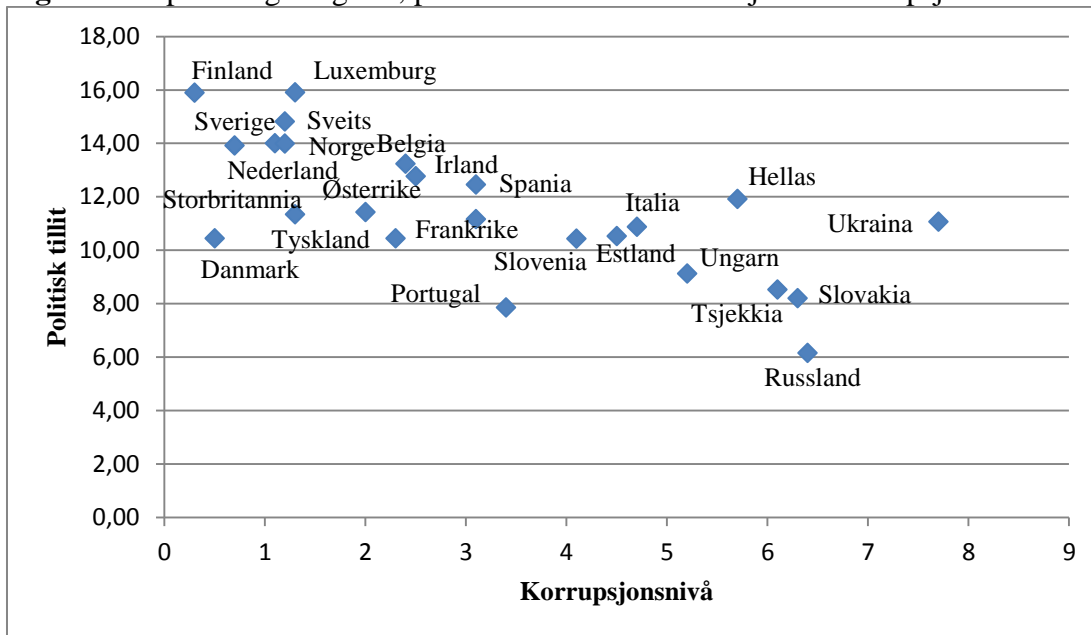
- ESS runde 2: European Social Survey runde 2 Data (2004). Utgave 3.2. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- ESS runde 6: European Social Survey (2014). ESS-6 2012 Dokumentasjonsrapport. Utgave 2.0. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- ESS runde 5: European Social Survey (2012). ESS-5 2010 Dokumentasjonsrapport. Utgave 2.0. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- ESS runde 4: European Social Survey (2011). ESS-4 2008 Dokumentasjonsrapport. Utgave 4.0. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- ESS runde 3: European Social Survey (2006). ESS-3 2006 Dokumentasjonsrapport. Utgave 4.0. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- ESS runde 2: European Social Survey (2004). ESS-2 2004 Documentation Report. Utgave 4.0. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste – Dataarkiv and distributør av ESS data.
- Field, Andy (2005). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: Sage Publications Ltd.
- Fiorina, Morris P. (1978). “Economic Retrospective Voting in American National Elections: A Micro-Analysis”, *American Journal of Political Science*, Vol. 22 (2), 426-443.
- Fukuyama, F. (1995). *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. New York: Free Press
- Gilley, Bruce (2009). *The Right to Rule: How States Win and Lose Legitimacy*. New York: Columbia University Press.
- Goldsmith, Arthur A. (1999). “Slapping the Grasping Hand: Correlates of Political Corruption in Emerging Markets”. *American Journal of Economics and Sociology*, Vol. 58(4), 865-83.
- Hardin R. (1998). “Do we want trust in government?” (s.22-41). i M. Warren (red.): *Democracy and Trust*. New York: Cambridge University Press.
- Hauser, Robert (1970). “Context and consequence: A cautionary tale”, *American Journal of Sociology* Vol. 75, 645-664.
- Heywood, Paul (1997). “Political Corruption: Problems and Perspectives”. *Political Studies* Vol.45(3), 417-435.
- Hox, J.J (2010). *Multilevel analysis. Techniques and applications*. 2nd Edition. New York: Routledge.
- Hox, J.J og J.K. Roberts (red.) (2011). *Handbook of advanced multilevel analysis*. New York: Routledge.
- Huntington, Samuel P. (1968). *Political Order in Changing Societies*. New Haven: Yale University Press
- Huseby, Beate M. (2000). *Government Performance and Political Support: a Study of how evaluations of economic performance, social policy and environmental protection influence the popular assessment of the political system*. Doktorgradsavhandling. Trondheim: Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU.
- Inglehart, R. (1990). *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton: Princeton University Press.
- Klingemann, Hans-Dieter (1999). “Mapping Political Support in the 1990s: A Global Analysis” (s. 31-56) i Pippa Norris (red.): *Critical Citizens: Global Support for Democratic Governance*. Oxford: Oxford University Press.

- Kroknes, Veronica Fagerland (2013). *Economic performance and Political Trust: The impact of Financial Crisis on European citizens*. Masteroppgave. Trondheim: Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU.
- Letki, Natalia og Geoffrey Evans (2005). "Endogenizing Social Trust: Democratization in East-Central Europe". *British Journal of Political Science*, Vol. 35(3), 515-529.
- Levi, Margareth (1998). "A State of Trust" (s. 77-100). i Valerie Braithwaite og Margareth Levi (red.): *Trust and Governance*. New York: Russell Sage Foundation.
- Listhaug, Ola og Kristen Ringdal (2008). «Trust in Political Institutions: The Nordic Countries Compared with Europe» (s. 131- 150) i Heiki Ervasti, Torben Fridberg, Michael Hjerm og Kristen Ringdal (red.): *Nordic Social Attitudes in a European Perspective*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- Listhaug, Ola og Bernt Aardal (2011). «Politisk tillit- et mål på demokratiets helsetilstand?», kap. 10 (s.291-304) i Bernt Aardal (red.): *Det politiske landskap. En studie av stortingsvalget 2009*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Mackuen, Michael B., Robert S. Erikson og James A. Stinson (1992). «Peasants or Bankers? The American Electorate and the US economy», *American Political Science Review*, Vol. 86(3), 597-611.
- McAllister, Ian (1999). "The Economic Performance of Governments" (s. 188-202) i Pippa Norris (red.): *Critical Citizens: Global Support for Democratic Governance* New York: Oxford University Press.
- Mishler, William og Richard Rose (2001). "What are the Origins of Political Trust?. Testing Institutional and Cultural Theories in Post-Communist Societies", *Comparative Political Studies*, vol. 34(1), 30-62.
- Mishler, William og Richard Rose (2003). "Learning and re-learning regime support: The dynamics of post-communist regimes". *European Journal of Political Research*, Vol. 41(1), 5-36.
- Merton, Robert King (1968). *Social theory and social structure*. New York: Free Press.
- Moreno, Alejandro (1999). *Political cleavages: Issues, parties, and the consolidation of democracy*. Boulder: Westview Press.
- Morris, Stephen D. og Joseph L. Klesner (2010). «Corruption and Trust: Theoretical Considerations and Evidence from Mexico». *Comparative Political Studies*, 43(10), 1258-1285.
- Moses, Jonathan W. og Torbjørn L. Knutsen (2007). *Ways of Knowing. Competing Methodologies in Social and Political Research*. 2nd Edition. New York: Palgrave Macmillan.
- Newton, Kenneth (2001). "Social Trust and Political Disaffection: Social Capital and Democracy". Hentet 04.03.14 fra <http://www.vanderveld.nl/teaching/2005-2006%20RM%20MVA/2001%20-%20Newton.pdf>.
- Newton, Kenneth (2007). "Social and Political Trust" i Russell J. Dalton and Hans Dieter Klingemann (red.): *The Oxford Handbook of Political Behavior* (s.242-260). Oxford: Oxford University Press
- Norris, Pippa (1999a). "Introduction: The Growth of Critical Citizens?" i Pippa Norris (red.): *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance*. (s.1-29). Oxford: Oxford University Press
- Norris, Pippa (1999b). «Institutional Explanations of Political Support», i Pippa Norris (red.): *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance*. Oxford: Oxford University Press
- Nunnally, Jum C. (1978). *Psychometric Theory* (2. utgave). New York: McGraw-Hill.
- Nye, Joseph S. (1967). "Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis". *The American Political Science Review*. Vol. 61(2), 417-427.

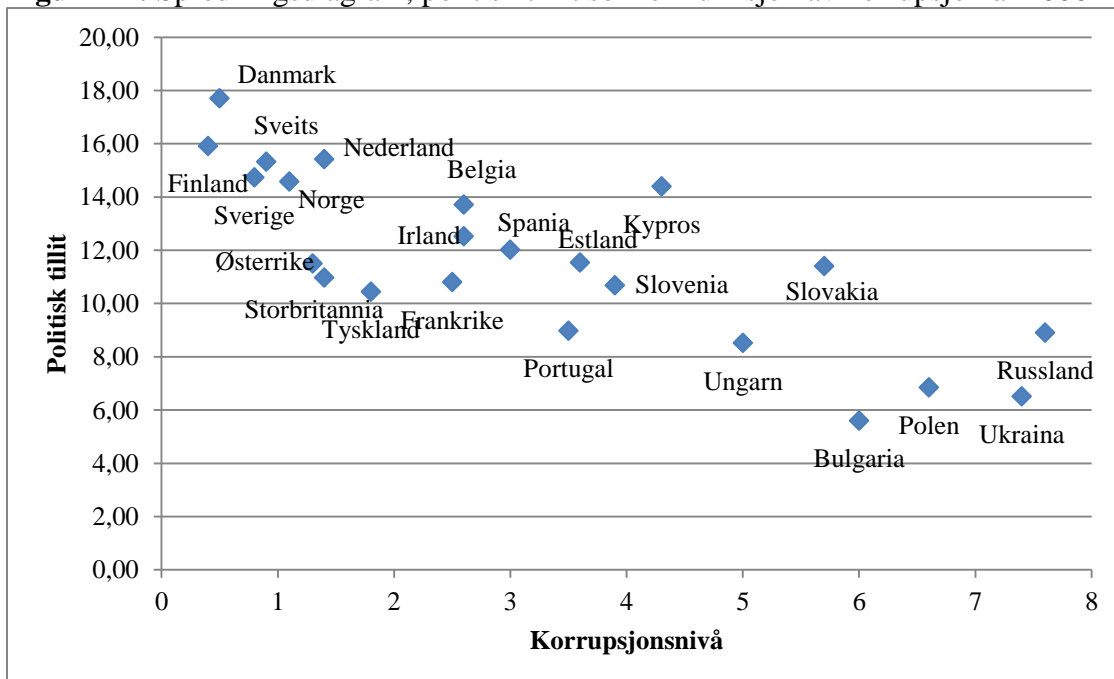
- Nye, Joseph S. Jr. (1997). "Introduction: The decline of Confidence in Government". i Joseph S. Nye, Philip Zelikow og David C. King (red.): *Why People Don't Trust Government*. Cambridge: Harvard University Press.
- Putnam, Robert D. (1993). "The prosperous community: social capital and public life". *The American Prospect*, Vol. 4(13).
- Putnam, Robert D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Ringdal, Kristen (2013). *Enhhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Roth, Felix, Felicitas Nowak-Lehmann D. og Thomas Otter (2011). "Has the financial crisis shattered citizens' trust in national and European governmental institutions? Evidence from the EU member states, 1999-2010". *CEPS Papers 4159*, Centre for European Policy Studies.
- Ruscio, Kenneth P. (1996). "Trust, democracy, and public management: a theoretical argument". *Journal of Public Administration Research and Theory*. 6(3), 461-477.
- Sandholtz, Wayne og William Koetzle (2000). "Accounting for Corruption: Economic Structure, Democracy and Trade". *International Studies Quarterly*. Vol.(44), 31-50.
- Seligson, Michael A. (2002). "The Impact of Corruption on Regime Legitimacy: A Comparative Study of Four Latin American Countries". *The Journal of Politics*, Vol. 64(2), 408-433.
- Steenbergen, Marco R. og Bradford S. Jones (2002). «Modeling Multilevel Data Structures», *American Journal of Political Science*, 101(3): 281-87.
- Strabac, Zan (2007). "Flernivåanalyse" (s.173-199) i Terje A. Eikemo og Tommy H. Clausen (red.): *Kvantitativ analyse med SPSS. En praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker*. Trondheim: Tapir forlag.
- Mulcahy, Suzanne (2012). "Money, Politics, Power: Corruption Risks in Europe". Rapport Transparency International
- Transparency International (2013). «Corruption Perception index: in detail». Hentet 14.02.2014 fra http://cpi.transparency.org/cpi2013/in_detail/#myAnchor1
- Sodaro, Michael J. (2008). *Comparative Politics*. New York: The McGraw-Hill Companies.
- Ulleberg, Pål og Hilmar Nordvik (2003). *Faktoranalyse: Innføring i faktorteori og faktoranalyse*. Trondheim: Tapir.
- UNDP (2014). "Human development index". Hentet 12.02.14 fra <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>
- Uslaner, Eric M. (2002). "Trust and Corruption". Prepared for presentation at the 2002 Annual Meetings of the American Political Science Association, 2002. American Political Science Association.
- Van de Walle, S. Van Roosbroeck og G. Bouckaert (2008). «Trust in the public sector. Is there any evidence for a long-term decline?». *International Review of Administrative Sciences*, 74(1), 47-64.
- Warren, Mark E. (1999). *Democracy and Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Aardal, Bernt (2003). "Ideologi og stemmegivning", kap. 4 (s.83-106) i Bernt Aardal (red.): *Velgere i villrede... En studie av stortingsvalget 2001*, N.W. Damm & Søn.

Appendiks A: Spredningsdiagram, korrelasjon og kurvelineær effekt

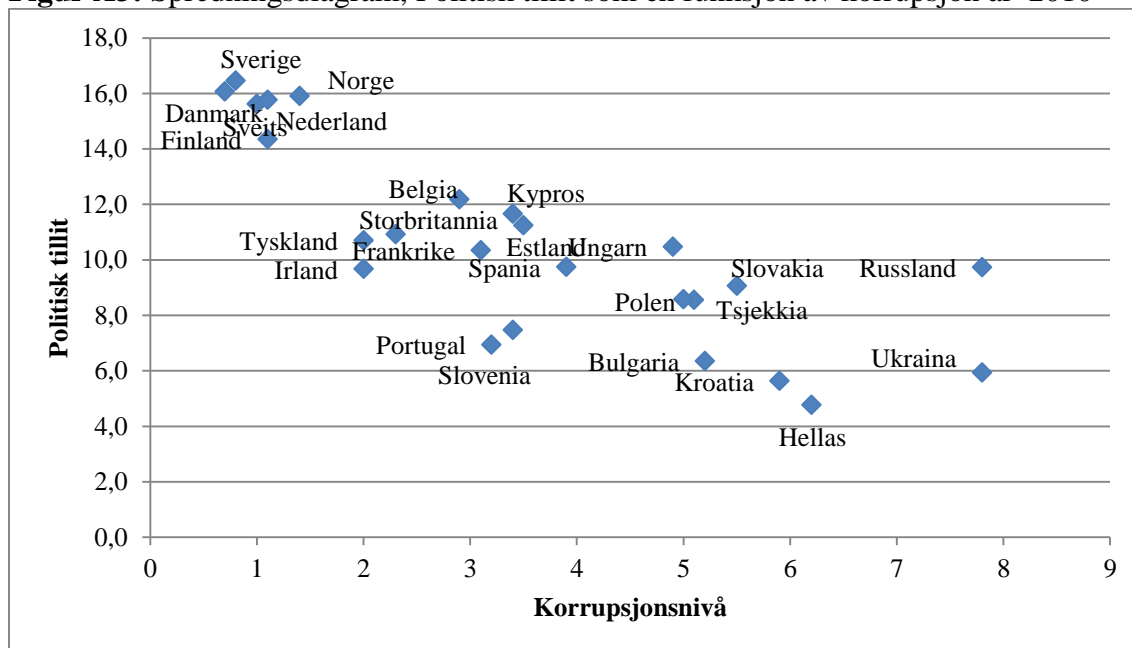
Figur A1: Spredningsdiagram, politisk tillit som en funksjon av korrupsjon år 2004

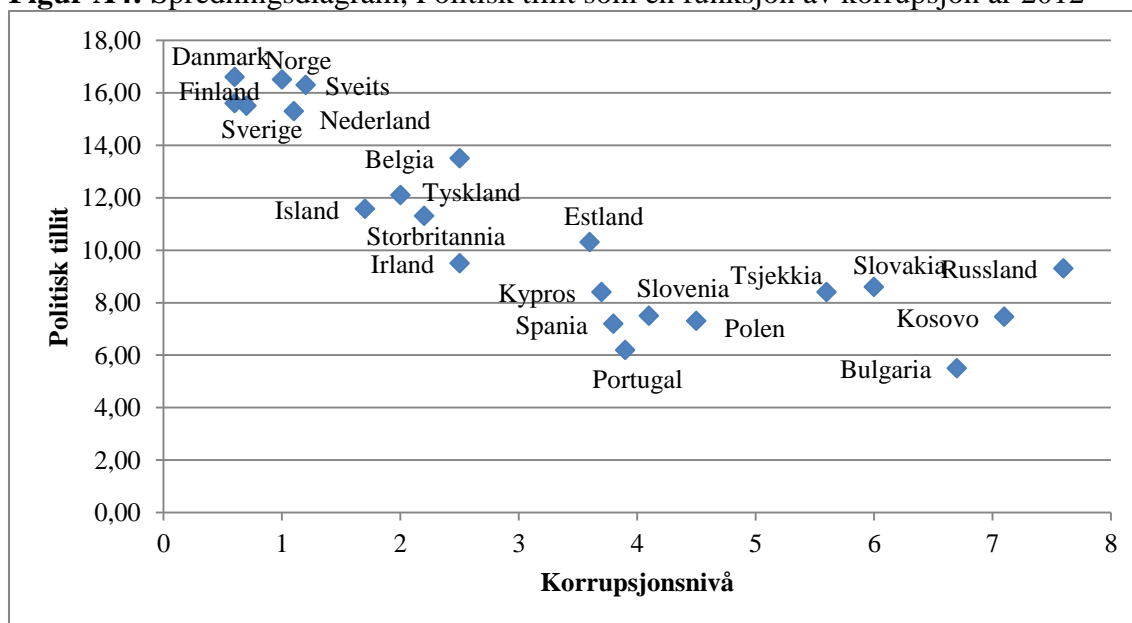
Figur A2: Spredningsdiagram, politisk tillit som en funksjon av korrupsjon år 2006

Figur A3: Spredningsdiagram, Politisk tillit som en funksjon av korrupsjon år 2010

Figur A4: Spredningsdiagram, Politisk tillit som en funksjon av korrupsjon år 2012

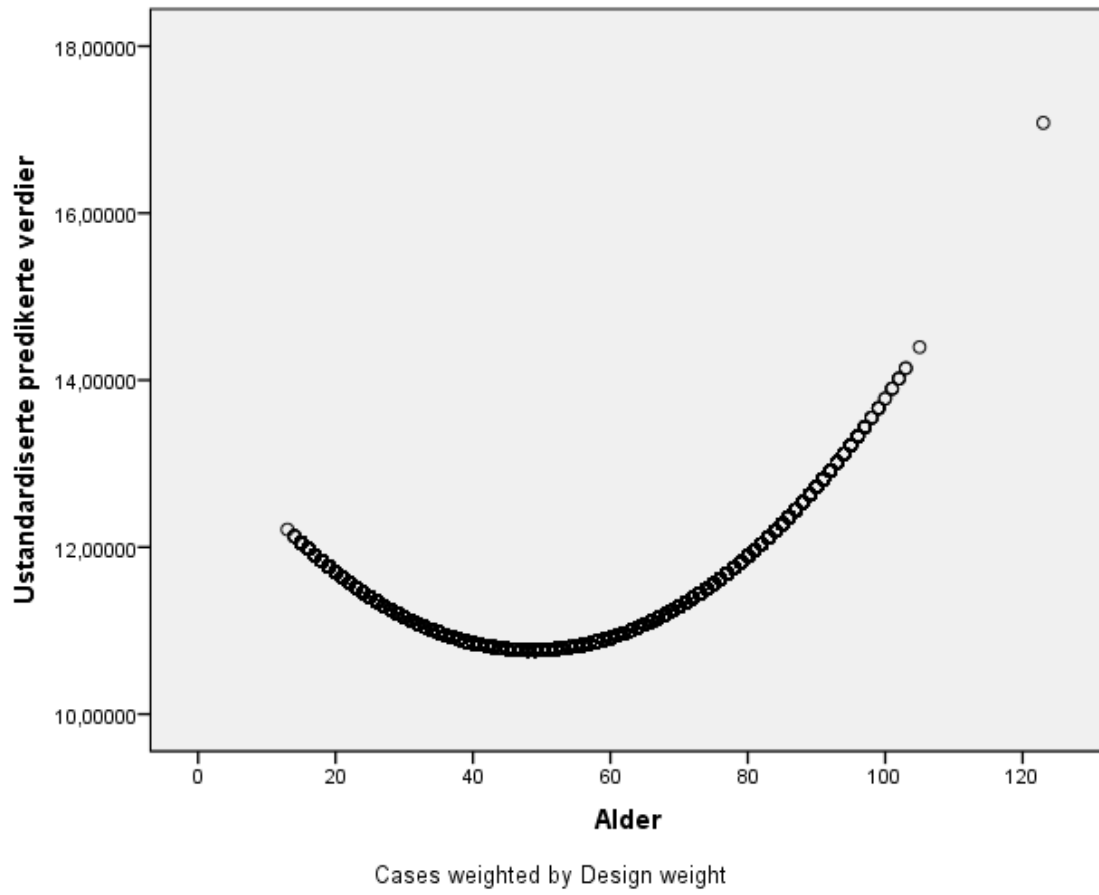

Tabell A1: Korrelasjon mellom POLITISK TILLIT^a og VELFERD og TILFREDSHET MED DEMOKRATIET

	Velferd	Tilfredshet med demokratiet
Politisk tillit	0,615	0,597

^a Målet er aggregert til land-år nivå. N= 227 573

Figur A5: Test for kurvelineær effekt av alder

Appendiks B: Skala konstruksjoner

POLITISK TILLIT

Tabell B1: Total varians forklart

Komponent	Initielle egenverdier			Ekstraksjon sum og kvadrerte ladninger		
	Total	Varians	Kumulativ	Total	Varians	Kumulativ
Komponent 1	2,562	85,399	85,399	2,562	85,399	85,399

Tabell B2: Rotert komponent Matrise

	1
Tillit til politikere	0,885
Tillit til politiske partier	0,948
Tillit til landets parlament	0,938

Tabell B3: Reliabilitets analyse POLITISK TILLIT

Reliabilitets statistikk	
Cronbach`s Alpha	0,912
N	3

VELFERD

Tabell B4: Total varians forklart

Komponent	Initielle egenverdier			Ekstraksjonssum og kvadrerte ladninger		
	Total	Varians	Kumulativ	Total	Varians	Kumulativ
Komponent 1	1,936	64,546	64,546	1,936	64,546	64,546

Tabell B5: Rotert komponent Matrise

	1
Tilfredshet helsesystem	0,831
Tilfredshet utdanningssystem	0,819
Tilfredshet øk. Tilstand	0,758

Tabell B6: Reliabilitets analyse VELFERD

Reliabilitets statistikk	
Cronbach`s Alpha	0,723
N	3

MELLOMMENNESKELIG TILLIT**Tabell B7: Total varians forklart**

Komponent	Initielle egenverdier			Ekstraksjonssum og kvadrerte ladninger		
	Total	Varians	Kumulativ	Total	Varians	Kumulativ
Komponent 1	2,087	69,554	69,554	2,087	69,554	69,554

Tabell B8: Rotert komponent matrise

	1
Kan stole på de fleste	0,843
Folk prøve å utnytte deg	0,849
Folk er hjelpsomme	0,809

Tabell B9: Reliabilitets analyse MELLOMMENNESKELIG TILLIT

Reliabilitets statistikk	
Cronbach`s Alpha	0,781
N	3

Appendiks C: Sensitivitetsanalyser

Tabell C1: Flernivåanalyse regresjonsmodell uten de mest korrupte landene. Avhengig variabel: POLITISK TILLIT

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Konstant	-2,352*** (0,248)	-2,082*** (0,267)	-1,189** (0,359)	-8,222 (3,031)	-1,711 (3,959)
Nivå-1					
Tilfredshet med dem.	0,847*** (0,006)	0,848*** (0,006)	0,848*** (0,006)	0,848*** (0,006)	0,848*** (0,006)
Stemte siste valg ^a	0,614*** (0,031)	0,614*** (0,031)	0,614*** (0,031)	0,614*** (0,031)	0,614*** (0,031)
Politisk interesse	1,055*** (0,015)	1,055*** (0,015)	1,055*** (0,015)	1,055*** (0,015)	1,055*** (0,015)
Mellommenneskelig tillit	0,164*** (0,002)	0,164*** (0,002)	0,164*** (0,002)	0,164*** (0,002)	0,164*** (0,002)
Velferd	0,300*** (0,002)	0,300*** (0,002)	0,300*** (0,002)	0,300*** (0,002)	0,300*** (0,002)
Inntekt	-0,002 (0,0165)	-0,001 (0,016)	-0,001 (0,016)	-0,001 (0,016)	-0,001 (0,016)
Kvinne ^b	0,4367*** (0,024)	0,436*** (0,024)	0,436*** (0,024)	0,436*** (0,024)	0,436*** (0,024)
Utdanning	-0,009** (0,011)	0,009** (0,003)	0,009** (0,003)	0,009** (0,003)	0,009** (0,003)
Alder	-0,050*** (0,003)	-0,050*** (0,003)	-0,050*** (0,003)	-0,050*** (0,003)	-0,050*** (0,003)
Alder ²	0,0004*** (0,0003)	0,0004*** (0,0003)	0,0004*** (0,0003)	0,0004*** (0,0003)	0,0004*** (0,0003)
Tidskontroll					
2006 ^c		-0,065 (0,179)	-0,119 (0,179)	-0,114 (0,181)	-0,121 (0,179)
2008 ^c		0,068 (0,179)	0,015 (0,178)	-0,043 (0,186)	0,008 (0,186)
2010 ^c		-0,468** (0,179)	-0,500** (0,178)	-0,125 (0,247)	-0,471* (0,280)
2012 ^c		-0,879*** (0,183)	-0,909*** (0,182)	-0,586** (0,234)	-0,884*** (0,260)
Nivå-2					
Korrupsjon			-0,279** (0,083)		-0,270** (0,109)
Velferd ^d				0,673** (0,331)	0,053 (0,408)
Var (e _{ijk})	21,539 (0,077)	21,539 (0,077)	21,539 (0,077)	21,539 (0,077)	21,539 (0,077)
Var (u _{0ik})	0,451 (0,076)	0,297 (0,051)	0,294 (0,051)	0,297 (0,051)	0,294 (0,051)
Var (v _{0k})	1,101 (0,363)	1,099 (0,341)	0,753 (0,252)	0,931 (0,299)	0,757 (0,255)
Log Likelihood	916147	916115	916106	916112	916106
-2LL endring		64	82	70	82

^a referansekategori: stemte ikke ved forrige valg, ^b referansekategori: Mann, ^c Referansekategori: 2004, ^dVariabelen er multiplisert med 10. Nivå-1 N: 155640, nivå-2 N: 103, nivå-3 N: 36. Standardfeil i parentes. ***p<0,01, **p<0,05, *p<0,1. Modell 2-5 er testet opp mot modell 1.

Tabell C2: Flernivå regresjonsmodell uten de minst korruperte landene. Avhengig variabel: POLITISK TILLIT

	Modell 1	Model 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Konstant	-2,107*** (0,247)	-1,548*** (0,285)	-0,574 (0,440)	-4,776** (2,633)	1,189 (3,548)
Nivå-1					
Tilfredshet med dem.	0,786*** (0,006)	0,787*** (0,006)	0,787*** (0,006)	0,787*** (0,006)	0,787*** (0,006)
Stemte siste valg ^a	0,613*** (0,032)	0,612*** (0,032)	0,612*** (0,032)	0,612*** (0,032)	0,612*** (0,032)
Politisk interesse	1,045*** (0,015)	1,045*** (0,015)	1,045*** (0,015)	1,045*** (0,015)	1,045*** (0,015)
M. Tillit	0,145*** (0,002)	0,145*** (0,002)	0,145*** (0,002)	0,145*** (0,002)	0,145*** (0,002)
Velferd	0,307*** (0,003)	0,307*** (0,003)	0,307*** (0,003)	0,307*** (0,003)	0,307*** (0,003)
Inntekt	0,005 (0,017)	0,004 (0,017)	0,004 (0,017)	0,004 (0,017)	0,004 (0,017)
Kvinne ^b	0,451*** (0,025)	0,451*** (0,025)	0,451*** (0,025)	0,451*** (0,025)	0,451*** (0,025)
Utdanning	-0,002 (0,003)	-0,002 (0,003)	-0,002 (0,003)	-0,002 (0,003)	-0,002 (0,003)
Alder	-0,048*** (0,004)	-0,048*** (0,004)	-0,048*** (0,004)	-0,048*** (0,004)	-0,048*** (0,004)
Alder ²	0,0004*** (0,0004)	0,0004*** (0,0004)	0,0004*** (0,0004)	0,0004*** (0,0004)	0,0004*** (0,0004)
Tidskontroll					
2006 ^c		-0,343 (0,250)	-0,398 (0,249)	-0,366 (0,253)	-0,396 (0,248)
2008 ^c		-0,384 (0,244)	-0,436* (0,243)	-0,440* (0,250)	-0,041* (0,245)
2010 ^c		-0,880*** (0,244)	-0,902*** (0,242)	-0,702** (0,288)	0,996** (0,306)
2012 ^c		-1,269*** (0,260)	-1,292*** (0,257)	-1,123*** (0,289)	-1,370*** (0,301)
Nivå-2					
Korrupsjon			-0,243** (0,088)		-0,0279** (0,114)
Velferd ^d				0,361 (0,292)	-0,18 (0,360)
Var (res)	22,546 (0,084)	22,546 (0,084)	22,546 (0,084)	22,546 (0,084)	22,546 (0,084)
Var (nivå-2)	0,746 (0,132)	0,523 (0,092)	0,519 (0,093)	0,535 (0,095)	0,517 (0,092)
Var (nivå-3)	0,912 (0,347)	0,901 (0,313)	0,662 (0,250)	0,781 (0,289)	0,666 (0,252)
Log Likelihood	845605	845580	845573	845578	845572
-2LL endring		50***	64***	54***	66***

^areferansekategori: stemte ikke ved forrige valg, ^breferansekategori: Mann, ^creferansekategori: 2004, ^dVariabelen er multiplisert med 10. Nivå-1 N: 143306, nivå-2 N: 98, nivå-3 N: 26. Standardfeil i parentes. ***p<0,01, **p<0,05, *p<0,1. Modell 2-5 er testet opp mot modell 1.